

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMURES
REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ.

Necrologul unui om viu.

(De Onisifor Ghibu)

Sentiința contencioșului de pe lângă ministerul instrucțiunii publice din București a limpezit pentru toate vremurile scopul și destinația „Casei Invățătorilor“. Ea s'a dat în mod definitiv corpului învățătoresc din Ardeal, legal constituit în „Fondul Gheorghe Lazar“, care o va avea pentru totdeauna: *în posesiune și administrație*“. Din acest prilej fericit cu jale ne gândim la munca zadarnică ce a depus adversarul nostru, care a încercat toate posibilitățile de a induce în eroare atâția factori constituționali cum sunt: *Consiliul Dirigent, Senatul universitar, Guvernul averescan, Guvernul liberal*, iar mai pe urmă chiar și pe **M. Sa Regele**.

Dreptatea însă a eșit la iveală și *Dl. Onisifor Ghibu* a rămas demascat în fața opiniei publice, care îl osândește prin decapitarea morală de care s'a făcut cu adevărat vrednic. Iar noi învățătorii am câștigat un nou titlu de glorie fiindcă: *ne-am dovedit oameni legali, cari umblăm pe căi cinstite, operăm la lumina zilei, apărându-ne cu îndărătnicie aceea ce este al nostru*.

Sentiința contenciosului a închis un proces vechiu, care a fost deschis între dăscălimea ardeleană și *dl. O. Ghibu* încă dela aparția sa pe câmpul activității sale publice. Astfel, ca o încheiere a muncii sale *răuvoitoare*, ne facem datoria de cronicari fideli întru ai stabili necrologul, deși încă trupește va continua a trăi pe acest pământ.

De loc e din frunțașă comună Săliște. După ce trece școala sătească face liceul pentruca apoi să absolute seminarul preoțesc din Sibiu. Nutrind ambiții de a deveni om mare, nu intră în tagma preoțească, ci ascultând

cursurile la universitatea din Jena, își ia doctoratul și se întoarce la redacția „*Luptei*“ din Budapesta, pentruca mai târziu să-l vedem în slujba de *referent școlar* a conzistorului din Sibiu.

Activitatea Dsale din anii 1910-1915, cât a ocupat acest oficiu, e foarte bine cunoscută dăscălimei române, pe care atât în inspecțiile școlare, cât și la conferințele oficioase, precum și prin articole de ziare și broșuri volante a făcut-o de 2 parale. Nimic nu l-a mulțămît, nimic n'a găsit bun în școala românească acest făt proaspăt și tinăr doctoraș al universității din apus. Corpul didactic îl declară slab pregătit, învățământul rău, manualele păcătoase, metodele sub toată critica. Aceste constatări a *noului referent școlar* sunt foarte evidente din toate rapoartele, pe cari le înaintează conzistorului, sinoadelor și congreselor bisericești. Dar dacă aceste observări se restrângeau numai pur către oficialitate, poate nu eră chestia tocmai așa gravă. Dar nu. Dl. O. Ghibu voia să înbrace aureola de restaurator, îndrumătorul învățământului ardelenesc. Deci toate constatările sale trebuia să le cunoască publicul mare. Pornește deci o serie de cărțuții iscălite sub deosebite pseudonime ca: *Dr. A. Micu, Dr. G. Oprean, G. Sima, un român din Ardeal, un dascăl din Ardeal*, pentru a ne discredită cu totul înaintea lumii culte a neamului nostru. Și acuzele ce conțineau an de an cădeau asupra noastră mai grele ca niște lovituri de ciocan, cari ne zdrobeau și bruma de conștiință ce ne mai rămasese în urma invectivelor de tot felul pe cari le deslănțuise asupra noastră cu atâta furie legea lui Aponyi. Și toate le-am răbdat cu resignare în firma convingere, că lucrurile pe cari Dsa le găseă rele, va cerca să le îndrepte. Dar vezi asta eră lucru mai greu. Și așa Dl O. Ghibu, în loc să ajungă, restaurator și îndrumător, a rămas *un distrugător, fără păreche în istoria învățământului ardelenesc*.

A venit apoi răsboiul. Învățătorimea atât de desprețuită de dl O. Ghibu, a rămas la datorie. 30% la catedră, de unde mulți au fost ridicăți pentru a fi internați, iar alții făcând cunoștință cu aerul infect al temnițelor ungurești, au simțit chiar fiorul furcilor de spânzurare.

70% au înbrăcat uniforma militară pentru a da tributul cel mare — viața și sângele — la înfătuirea idealului. Au fost și unii norocoși, cari ajungând în captivități străine au fost sufletul la formarea legiunilor de voluntari, cari întrând în cadrele armatei române au luat parte la glorioasele lupte de recupare a Ardealului.

Când aceste lucruri se pot spune despre dăscălimea română în vremea războiului, iată ce știm și despre Dl O. Ghibu din această vreme. Dânsul, care ne împută peste tot locul, că nu ne cunoaștem chemarea, însuși *pleacă dela datorie*, ștergând-o peste graniță. Ajuns în vechiul regat, ca să se poată subtrage dela obligamentul militar și-a cerut hirotonirea de preot, fără ca vre-odată să se fi apropiat de altarul Domnului. Aici găsește terenul prielnic pentru a se ocupa cu alte afacerii decât pedagogia. Astfel a făcut o colectă printre învățătorii basarabeni cu scopul de a le întemeia o Asociație, fără să mai facă cuiva vre'o dare de samă. A doua o face printre Românii ardeleni din Crimeea, pe care asemenea a monopolizat-o. Iar ca cumună la toate stă chestia cu tipografia, care deși era o instituție publică a vândut-o ca pe o proprietate particulară.

Sfârșindu-se războiul cu bine Dl O. Ghibu se întoarce din nou în oropsitul Ardeal, pentru a se instala în scaunul de secretar general dela ministerul instrucțiunii. În această calitate a făcut pe atotputernicul, *impărțind ce voiă, cui voiă*, pentruca astăzi să se poată lăuda cu opera de organizare a învățământului din Ardeal, Deși aci ar fi multe de zis, nu voim să intrăm în amănunte. Reținem pentru noi *învățătorii de rând* faptul, că în această calitate făcând o inspecție a institutelor din Cluj, de atunci și-a pus ochii pe „*Casa Învățătorilor*“, care putea fi cea mai bună afacere pentru Dl O. Ghibu. Asigurându-și numirea de prof. univ. titular la catedra de etică și pedagogie, își face numirea de director la „*Casa Învățătorilor*“, unde în o aripă întreagă își aranjază un adevărat cvartir princiar, pe care pe nedreptul îl deține și astăzi. Și a făcut o foarte potrivită alegere, fiindcă această instituție, prin subvențiile ce i se puteau asigura, era bună vacă de muls, pentruca din sumele menite

pentru alimentarea studenților Dl O. Ghibu să poată oferi prânzuri și cini neroniane preținilor și cunoscuților familiei sale. Și pentruca să arunce praf în ochii privitorilor, „Casei Invățătorilor“ îi schimbă numele în „Colegiul Latin“, pe care noul director voia să-l organizeze după calapodul Colegiilor apusene, pe cari Dl O. Ghibu le vizitase cu o bursă de 30.000 Lei pe care și-o votase tot Dsa. Și, când dânsul săvârșise aceste lucruri pentru căpătuirea persoanei sale proprii, mai are îndrăzneala de a susține în scrisoarea deschisă către *Dl Oct. Gogă* următoarele: „*Dacă ași fi dorit vre-odată ceva pentru mine, mi-ar fi fost destul de ușor să-mi împlinesc dorințele, dar martor mi-e Dzeu, (oamenii nu!) că întreagă viața m'am ferit ca de foc de astfel de obiceiuri*“.¹ Tare am vrea să știm, ce dorințe ar mai fi putut avea Dl O. Ghibu, pe cari nu și-le-a împlinit?!

Dela descinderea și deplasarea Dlui, O. Ghibu, în acest palat se începe Odiseea „Casei Invățătorilor“. De aici se încep și frecările noastre cu acest om, care în lupta aprigă ce sa încins între învățători și Dsa n'a ales și n'a cruțat mijloacele. Defăimat-a învățătorimea, bagatelizat-a organizările noastre: „Asociația“ și „F. Gh. Lazar“, interpretat-a tendențios cuprinsul documentelor, condamnat-a acțiunile conducătorilor, și indentificat-a persoana sa după cum îi cereau interesele, când cu ministru, când cu senatul universitar, și de multe-ori chiar cu statul român. N'a cruțat timp, hârtie, „călimara ia fost în plină erupțiune“ vorba Dlui O. Goga, pentru a învenina cu tot felul de neadevăruri opinia publică. Astfel sunt cele două cărți-pamflete: „Universitatea din Cluj și institutele ei de educație“² 1922; și „După cinci ani ale dela unire“³ 1924, cari și ca fond și ca formă sunt incompatibile cu peana unui profesor de universitate dela catedra de etică și pedagogie (a educației.) La prima i s'a răspuns cu toată competența de colegul nostru dl Andreiu Pora; iar la a doua i s'a răs-

¹ v. z. „Patria“ Nr. 44 din 2 Martie 1924.

² Accasta e tipărită după spusele dlui Dr. I. Mateiu în mod fraudulos cu banii ziarului „România nouă“ din Chișineu.

³ A fost tipărită în No. 47-62 a ziarului „Patria“ iar în broșură a scos-o Comitetul de direcție a partidului național.

puns în mod clar prin sentința contenciosului, iar mai nou prin seria de articole lămuritoare din rev. „*Țara noastră*“ semnate cu mult sânge rece de dl profesor *Dr. Oct. Prie*.

Rămâne acum, ca și lumea dăscălească să-și spună ultimul cuvânt asupra acuzelor grave a acestui om pătimas, care fără nici o socoteală aruncă preste noi odiul celor mai negre crime, fără să le și dovedească. Căci întru cât nu sunt întemeiate, autorul e vrednic să tragă consecințele, pe calea ce o vor hotări organizațiile noastre jugetene. Și pentruca toți colegii să ia cunoștință, vom reproduce și noi câteva specimene din cei 16 No ai „*Patriei*“, organul partidului național de sub conducerea Dlui *Ioan Agârbiceanu*.

1. Învățătorii au fost angajați ca „*agenți electorali*“, cari au fost răsplătiți „*din belșug cu situații pe contul țării*“.¹

2. Mișcările învățătoarești după dl O. Ghibu sau abătut „*dela legalitate și normalitate*“ și astfel au devenit „*o gravă prejudiciere a învățământului public și a armoniei sociale*“² fiindcă au intrat în sinul învățătorimei din Transilvania *germenii demoralizării și anarchiei*.³

3. Înalt loc declară: „*opera de demoralizare și bolșevizare a învățătorimei au provocat-o și o susțin însăși guvernele țării noastre*“ cari au luat sub aripile lor „*tendențele cele mai extravagante și mai ilegale ale învățătorimei acordându-i privilegii fabuloase și o putere discreționară în manifestările sale*“. „*Actualul guvern menajază pe cei mai periculoși conducători ai învățătorilor, cari dând dovadă suficientă despre mentalitatea lor anarchică*“ întru cât nu vor fi delăturați dela conducere: *vom asista mai curând de cum se crede la un dezastru al școlii și al vieții noastre publice*“.⁴

4. Dl O. Ghibu cere atăcarea statutelor *Fondului Gh. Lazar*, pe motiv că în „*Casa Învățătorilor*“ sunt

¹ v. „*Patria*“ Nrul 47 din 6 Martie 1924.

² v. „*Patria*“ Nrul 49 din 8 Martie 1924.

³ v. „*Patria*“ Nrul 48 din 7 Martie 1924.

⁴ v. „*Patria*“ Nrul 54 din 14 Martie 1924.

adăpostii numai copiii învățătorilor din Transilvania „copii atâtor învățători ardeleni, cari își renegaseră neamul pe timpul ungarilor“.¹

5. „Fondul Gh. Lazar“ pe care contenciosul îl declară de legal constituit pentru dl O. Ghibu este: „o simplă deghizare a unei asociații provinciale de învățători“.²

6. Comitetul acestui „Fond“, care girează toate chestiunile curente, dl O. Ghibu îl socotește un simplu: „soviet bolșevic“ format din „aventurieri fără nici o busolă morală“,³ „oamenii fără nici o convingere și fără nici un Dzeu“,⁴ cari au stois dela stat „în mod fraudulos sume mari“,⁵ pentruca în „Casa Invățătorilor să puie la cale „porniri anarchice, cari a-junse de domeniul public, au tulburat adânc atmosfera vieții culturale și au compromis prestigiul atât de frumos până aci al învățătorimei“.⁶

Acestea sunt numai o parte foarte minimă din seria de acuze a broșurei de 150 pagini, pe cari dl O. Ghibu le ridică asupra dăscălimii române și a conducătorilor ei, fiindcă au pornit la drum și i-au împedecat afacerile frumoase și rentabile a dlui profesor universitar. A fost destul, ca noi să ne apărăm drepturile noastre, pentruca înaintea *Dlui Director, rămas astăzi fără casă*, să devenim cele mai ordinare elemente a societății omenеști.

Frații colegi sunt în măsură să controleze gestiunea conducătorilor lor dela „Asociație“ și *Fondul Gh. Lazar* și faptele noastre să le puie în fața acuzelor grave a Dl O. Ghibu. Și întru cât noi vom fi păcătoșii, să ni se aplice sancțiunile ce ni se cuvin. Iar întru cât nu vom fi vinovați, să hotărască mijloacele prin cari Dl O. Ghibu să fie constrâns a da satisfacție corporațiunilor noastre profesionale, cum sunt „Asociația“ și „Fondul Gh. Lazar“.

Așteptăm cuvântul secțiilor.

Traian Șuteu

președ. Asoc. Inv. ardeleni.

¹ v. „Patria“ Nrul 53 din 13 Martie 1924.

² v. „Patria“ Nrul 49 din 8 Martie 1924.

³ v. „Patria“ Nrul 55 din 15 Martie 1924.

⁴ v. „Patria“ Nrul 56 din 16 Martie 1924.

⁵ v. „Patria“ Nrul 53 din 13 Martie 1924.

⁶ v. „Patria“ Nrul 53 din 13 Martie 1924.

Școala ardeleană în Muntenia și în Moldova.

(Urmare.)

Dar, chiar școli simple, ca acestea descrise de Ioan Ghica, erau atât de rare încât, față de școala grecească — privilegiată și bine organizată — își pierdeau mult din importanță, — iar împrejurările vitrege nici odată nu întârziiau să-le stingă cât mai curând luminița. Cât privește dascălii români, ei n'aveau nici pregătirea suficientă și nici îndrăsneala să se măsoare în lupta de școală cu profesorii greci, sau cu acei de modă nouă — francezi — cari pătrundeau în toate familiile mari românești, ducând cu ei biruioare cultura grecească ori franțuzească, conținând și una și alta mai multe elemente dizolvante pentru noi, decât puteri de viață nouă.

În genere școala eră numai grecească (cea de familie și franțuzească) și numai pentru fiii domnului fanariot și ai boierilor pământeni ori împământeniți. Grecii primeau subvenții mari și aveau câteva sute de elevi. Ei se considerau aici la ei acasă socotind țara noastră drept „cea mai tinără fică a Eladei și râvnitoare a bumurilor mamei sale“.¹⁾

Cum se vede pe toate terenurile viața poporului nostru se desfășura contrar intereselor românești. Eram siliți să ne însușim felul de viață al Fanarioților, limba și cultura lor, noi cari aveam o origine și un suflet atât de deosebit de al lor. O reacțiune era necesară. La acest lucru să gândiau câțiva boieri din Muntenia, oameni cu suflete curate, până la care ajunseseră poate ideile generoase pe care Franța le revărsară cu câțiva ani mai înainte în lumea largă, oameni cu nobile sentimente față de popor, cari înțelegeau că neamul lor se îndreaptă spre prăpaste, dacă nu vor rupe-o cu o trecutul și dacă nu vor lucra neobosiți pentru ridicarea morală și materială a fraților lor. Astfel: C. Bălăceanu, Golescu, Băleanu și Ghica, erau gata să sprijine un curent opus celui grecesc, un curent național, și cum pe calea armelor nu s'ar fi putut face nimic atunci, ei întrevăzură isbânda numai prin școală. Aveau însă nevoie de un om priceput în ale școalei, care să lucreze potrivit vederilor lor și sub protecția lor. Acest om fu adus între ei de mâna

¹⁾ N. Iorga: Gh. Lazăr (Bibl. Steana) p. 65.

Notă: În revista Lamura No. 1-2—1923 se găsește un articol al domnului N. Iorga: „Școala satului pe vremuri,” foarte interesant în ce privește școala sătească pe la 1825 și raporturile pe care învățătorul le dorea între el și părinții copiilor.

dumnezeiască. El fu Gheorghe Lazăr, teologul ardelean, căruia steaua noastră bună îi îndrumase pașii spre București.

La 1816 Lazăr se afla la Brașov, unde prepară copiii unei boiercaice — Bărcănescu. Mai înainte el fusese profesor la seminarul din Sibiu, dar fu destituit la 1815 prin stăruința episcopului Moga „ca un om cu totul stricat”, care nu putea folosi școalei. La 1816 Lazăr însoți familia Bărcănescu la București. Ziua și luna când a sosit acolo n'o cunoaștem. În privința aceasta d. Iorga spune că „dacă am cunoaște data exactă, ea ar trebui să fie pusă alături cu acelea în care s'au câștigat biruințele cele mari ale neamului.“¹⁾

Lazăr fu isbit de sările de dincolo și deși eră foarte modest, el înțelese că rolul său aici putea să fie altul decât acela de învățăcel în familiile boierești. Șimțindu-și adevărata chemare între acești frați ai săi înstrăinați ori înapoiați, căută să se facă conșcut acelor înimoși boieri printr'una din științele sale, cea mai căutată atunci: ingineria hotarnică. Când boierii se entusiasmară pentru priceperea lui Lazăr în măsurarea pământului, o școală sub conducerea lui și desigur cu mult îndemn din partea lui, urmă numai decât. „Cu rușine, zicea Lazăr, vine unui popor și neam ce este așa vechi, așa vestit, proslăvit și înzestrat cu toate rodurile pământului, precum și toate darurile duhovnicești, cu un cuvânt neam împărătesc... să nu aibă și el o școală mai de treabă, o Academie cu științele chiar în limba maicii sale, ci să se lase mai slab, mai scăzut și mai batjocurit decât toate celelalte limbi și popoare ale feții pământului.“²⁾

Această școală se deschise în câteva încăperi dela Sf. Sava, în ziua de 6 Martie 1818 și fu pentru Lazăr și elevii săi un adevărat altar. „Băieții dela Udricani, dela Sf. Gheorghe, de la Colțea și de la toate bisericile au golit acele școli și au alergat la Sf. Sava, cu Petrache, cu Costache, cu Eufrosin Poteca, cu Simion Marcovici cu Pandele, cu Costache Moroiu și cu mulți alți tineri din școala grecească.“³⁾ Iar un alev al lui Lazăr, ieromonahul Macarie, zice că s'au adunat acolo „mulțime de ucenici și de pre afară și din școalele grecești, care nici un spor nu făceau. Cu minunata îndemănare a limbei părintești în puțină vreme atâta spor au făcut în științele filosofiei, încât mulțime de ucenici români, care din școalele cele grecești, — care cu multă cheltuială a țării se țin, — nici odată nu s'a văzut să iasă.“⁴⁾

Din ziua în care s'a deschis școala, Lazăr nu mai fu un simplu inginer hotarnic, ori un dascăl, ci un adevărat apostol, acel ce avea să fie apoi nemuritorul Lazăr, căci, „cu Lazăr nu

¹⁾ N. Iorga : Gheorghe Lazăr.

²⁾ O. Densusianu : Istoria literaturii române moderne pag. 153.

³⁾ Ioan Ghica : Școala românească din trecut.

⁴⁾ N. Iorga : Gheorghe Lazăr 58.

ne-a venit din Ardeal o inteligență, un capital de cunoștințe, o metodă nouă, ci însuși sufletul școlii ardelenе de înaintare a sufletului național prin admiterea originii glorioase. El nu aparține unui curent deși pornește din el; ca toate personalitățile excepționale e o întrupare omenească superioară a necesității bune a lucrurilor.¹⁾

Școala lui Lazăr se bucură curând de toate simpatiile boierilor și mai târziu și de a mitropolitului Dionisie Lupu. Toți își dădură bucuroși copii la Sf. Sava, unde învățau pentru prima oară în limba românească matematici, geografie, filozofie și, — prin dascălul Erdely, tot un ardelean — latină, puțină franceză și drept. În acest timp școala grecească intră în agonie cu toate că Grecii și grecizații dușmăniau într'atâta școala lui Lazăr în cât, spune tot ieromonahul Macarie, ajunseră „a lipi pe pereții noaptea stihuri cu lătrări turbate, în care-și arăta pizma și toată uriciunea ce hrăneă . . . asupra neamului“ românesc.

Că Lazăr nu s'a ocupat în școală numai cu știința, e de la sine înțeles. „Prin Lazăr, prin toată lecția lui, ca și prin orice cuvânt ce-i ieșia întâmplător din gură, vorbea crezul îndrăzneț a lui Clain, Șincal și P. Maior.“²⁾

Prin el „duhul cel nou biruie, cum în chip firesc trebuia să biruiască. Lazăr era par'că anume făcut a-l înfățișa. Avea fața, ochii, glasul, gestul unui apostol, care s'gduie, cucerește, întărește. Repede fu uitată făgăduiala de a se ține numai de matematică și eforii se învoiau din partea lor, nu fără induioșare patriotică, la această neconținută și patentă călcare a contractului.“³⁾

„Zi de zi se propovăduia ucenicilor nobila obârșie română și toate datoriile ce rezultă dintr'însa; zilnic se alăturau jalnicele și umilele împrejurări ale timpului de față cu toată marea strălucire a unui trecut fără pereche. Nici odată în viața lor tinereii . . .“ aceia n'au uitat „solia cea bună, care se sălășlui pentru totdeauna în inimile lor, rodind viitorul.“⁴⁾

Deși școala lui Lazăr a pornit din niște nevoi practice totuș, „din varga de pedagog, din cotul de măsurător a moșii-lor, el făcu toiagul lui Moise care, lovind în sufletele curate ale unui neam bun, făcu să tâșnească pentru îndestularea atâtor urmași apa de viață“.⁵⁾ Și școala lui era atât de iubită, încât, povestește Eliad Rădulescu, pe frigurile cele mari, ca să nu piardă lecțiile, copiii veniau la școală cu brațul plin de lemne „setoși de învățătură“.

1) N. Iorga: Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească p.

2) N. Iorga: Ibid. pag. 5.

3) N. Iorga: Istoria lit. române, sec. XVIII. pag. 18.

4) N. Iorga: Ibid. pag. 18.

5) N. Iorga: Ibid. pag. 18.

La lecțiile din matematică avea 20 eievi, iar la filosofie mult mai mulți. Deși programul era limitat, e sigur că el a ținut elevilor săi și părinților lor, cele dintâi lecții de istorie națională. Pentru folosul elevilor săi Lazăr traduce și alcătuește toate manualele de școală în românește. Din nenorocire numai o parte din aceste lucrări au fost tipărite.

Activitatea sa a fost însă curmată curând de revoluția din 1821. Atunci Lazăr se retrase la Avrig, după ce avusese legături cu Tudor Vladimirescu și pandurii săi. Reveni la București în 1822, dar greu bolnav și presimțându-și sfârșitul plecă din nou în Transilvania și se stinse la Avrig în toamna anului 1823.

Prin școala lui Lazăr se dădu cea mai mare lovitură culturii grecești și în parte și curentului civilizației europene, a falșei civilizații franceze, și se netezi drumul curentului ardelean care, după Lazăr, crește încet dar conștinu până înghiite pe toate celelalte și străbate larg, adânc și roditor întreaga noastră istorie intelectuală contemporană¹⁾ Lazăr săvârșise astfel o minune „una din acelea prin care poporele toropite de nenorocul lor îndelungat învie, pentru a se așeză din nou în locul unde le chiană tradiția nașterii lor și amintirea zilelor celor bune“²⁾

Toate atacurile ascunse, pe care dușmanii le-au dat școalei lui Lazăr, au fost zădarnice. Deși plecat curând dintre noi sufletul lui de român neaș s'a fărimitat și a rămas între ai săi, ca să-i înalțe și mai departe prin știința și dragostea de neam căci, el nu numai a lucrat acolo, ci „a cucerit și a stăpânit mai departe peste cenușele omenesii în care s'a sălășluit pe rând. În ființa noastră trecătoare ca și a lui, avem fiecare o scânteie dintr'însul și suntem cu atât mai vrednici cu cât din ea isbutiu a face în jurul nostru mai multă lumină“³⁾

În pușinii ani pe cari i-a petrecut în București, Lazăr a isbutit să naționalizeze școala prin limbă și să reținerească sufletele prin strămutarea credințelor noi, din Ardeal, acolo. Grație lui Lazăr și elevilor săi E. Rădulescu, S. Marcovici și E. Poteca, cari conduseră mai târziu acolo în spiritul marelui lor învățător, ideea naționa'ă se afirmă tot mai mult, ajungând să călăuzască nu numai școala românească, ei întreaga viață culturală și politică a Principatelor și mai târziu, a României.

Ce s'a petrecut în acest timp în Moldova?

Curentul ardelean a străbătut aici prin două căi:

a) Prin mănăstirea Neamț, pe care dragostea de carte a lui Paisie Velicivoschi o ridicase la o înaltă treaptă și care era un loc de viață călugărească foarte prețuit de Ardeleni.

b) Prin București, prin Ardelenii, cari au venit de acolo, și prin Moldovenii, cari au studiat la Sf. Sava (Numai Veniamin Costache a trimis 6 bursiei la Sf. Sava).

1) N. Iorga : Ibid. pag. 59.

2) N. Iorga : Gheorghe Lazăr pag. 60.

3) N. Iorga : Ibid. pag. 93.

La începutul veacului XIX nu erau prea numeroși Moldovenii, cari să cunoască mișcarea de peste munți. Astfel mitropolitul Iacob Stamate susținea cu tărie școala grecească și, deși ardelean, era străin de tot ce se scrisese în Ardeal relativ la origina noastră. Dovadă e faptul că la 1803 el caută să convingă pe niște tineri boeri moldoveni că „ne coborâm numai din hoții și sclavii pe cari Traian i-a adus din împărăție și-i împărți pe aici”.¹⁾

Între pușinii, cari cunoșteau mișcarea ardeleană, se afla archi — protoereul Leon Asachi — tatăl lui Gheorghe Asachi — om învățat, care era în stare să scrie că „știut iaste că limba noastră s'a urzit din cea latină într-o epochie cu cea italiană, franceză și portugheză care sunt astăzi mai învățate și armonioase limbi a Europei”,²⁾ propunând apoi ca să folosim latina și româneasca veche pentru reinnoirea limbii românești.

Alt cunosător al noului curent național era mitropolitul Veniamin Costache (1894), care-și petrecuse tinerețta la mănăstirea Neamț, centru cultural de o mare importanță. Acolo s'a întâlnit Veniamin cu frații ardeleni, cu cari desigur va fi vorbit și despre alte lucruri decât numai despre cele bisericesti. Oricum, atât mănăstirea Neamț, cât și alte „influențe la care se supune oricine fără să știe de unde au venit”, . . . l'au format astfel pe Veniamin Costache, încât el a fost în stare să creeze în Moldova un curent de cultură românească conștiință, în vederile școlii ardeleni, asigurând astfel acolo biruința spiritului nou „pe care-l predicaseră . . . ereticii de peste munți”.

Profitând că era domn Alexandru Moruzi, care guvernă „neobișnuit de bine”, Veniamin stăruie pentru înființarea seminarului dela Socola — 1804 — în care aveau să se pregătească preoții Moldovei. Către anul 1820 își asociază la conducerea seminarului pe G. Asachi.

D. Goga.

(Urmează)

¹⁾ N. Iorga : Istorie lit. român sec. XVIII. p. 385.

²⁾ Ibid. 514.

Scrisoare către învățători.

Aproape toate bolile au drept cauză un *microb*, care în starea actuală a științei e bine cunoscut. Când ne vom ocupa de bolile de cari sufăr copiii de școală vom vorbi despre fiecare microb în parte.

Cele mai multe afecțiuni ale copiilor sunt *contagioase*, unele transmițându-se la *distanță*, prin vestimente, cărți, jucări, etc. aparținătoare bolnavului, iar altele prin *contact direct*.

Când o boală atacă un mare număr de indivizi se zice că e *epidemie*. Se dă numele de *endemie* atunci când într'o localitate determinată predomină anumite boli.

O boală se cheamă *sporadică* când atacă doar câțiva indivizi.

Rolul capital în răspândirea unei boli îl are *Contagiunea*.

Prin boli *infecțioase* se desemnează bolile produse în urma răspândirii în organism a anumitor parazite, sau a otrăvurilor secretate de ele (infecție).

O boală *specifică* e aceea, care are o cauză unică și bine determinată. De ex. sifilisul, vărsatul.

Necesar de știut e și *calea* prin care se face infecția, de asemeni, faza de *incubație* a boalei, adică perioada de când infecția e absorbită de organism și până când apar primele semne (simptome) ale boalei.

Terenul adică organismul pe care se însemănțează boala, are mare importanță. De asemeni profesiunea, intoxicațiile cronice (de ex. alcoolismul) alimentația, anotimpul, au mare importanță când e vorba de o boală.

Noțiunile acestea am crezut că e bine să vi le reamintesc. Vom avea nevoie de ele în cursul scrisorilor noastre și în rapoartele ce le veți face când-va.

Cum prin multe școli și sate bântue *râia* să vorbim ceva despre ea.

* * *

Râia (scabia) e o boală cunoscută de mulți, dar nu știu să se tămăduiască de ea.

Râia e determinată prin prezența în grosimea pielii a unui parazit numit *acarul* sau *sarcoptele scabiei*, (din familia paianjenilor) de mărimea unui $\frac{1}{4}$ de mm. Femeile sunt mai mari și odată având ouă pătrund în piele săpând galerii (nu sanțuri) și acolo depun ouăle. Apoi mor. Ouăle clocesc dau larve, nimfe ce apoi ajung adulte. Larvele și nimfele trăesc pe piele. Deasemeni partea bărbătească.

Galeriile pe cari le sapă sarcoptele se găsesc mai ales la încheeturile mânilor, la coate, între degete și au formă de arcuri, rar sunt în linie dreaptă. În aceste regiuni trebuie mai ales examinați cei bănuți cu râe, în special copiii la școală.

Râia fiind o afecțiune caracterizată prin mâncărime e ușor

de înțeles cum răioșii prin scărpinare se infectează de diferite boli. (Câți microbi de infecție nu stau sub unghii!) Mâncărimea e accentuată noaptea și la căldură. Sarcoptele e noctambul.

E o boală de piele contagioasă, care persistă la infinit dacă nu-i tratată.

Copilul sugaci o ia de la mama, sau doică mai ales, ceilalți din casă, mai ales unde regulele cele mai elementare de igienă nu sunt respectate, aproape fără excepție iau răie.

Se ia prin rufe, coabitare, prin contact direct cu un răios, durmind în patul unui răios, jucându-te cu o pisică, cu un câne sau îngrijind de un cal răios.

Drept *tratamentul* răiei, care nu-i greu de făcut ne vom ocupa în altă scrisoare.

E de ajuns să vă spun că ea se vindecă în 24 de ore.

Dr. O. Apostol.

Iarăși chestiunea pensionării.

După toate semnele, în proiectata reformă (?) a Legii pensiunilor se va aplica din nou ridicolul principiu al economiei la tărățe și risipei la făină. Pe de altă parte nu e chip de-a scoate mai ales pe cei „ajunși“ din mentalitatea, că leafa nu e atât pentruca să poți trăi din ea, ci mai mult o dovadă, că ești numit într'un post, în care desvoltând activitate înafară de el să faci avere albă pentru zile negre.

Principiul acesta a fost de fapt dominant și în țările dela Apus — dar de mult. În Germania de pildă, până cătră a doua jumătate a secolului al 18-lea, leafa mică eră regulă, dar tot regulă admisă ca ceva firesc eră și obiceiul, ca toți ceice aveau ceva de lucru cu funcționarul din administrație sau justiție să-i dea ceva — în bani sau în natură — pentru osteneala lui. Deja Frideric Vilhelm I-a al Prusiei, dar mai ales fiul său Frideric al II-lea au schimbat cu sistemul acesta plătind funcționarii în mod cuviincios și pedepsind cu cea mai mare asprime — Frideric Vilhelm și cu băta — pe ceice primiau daruri. În Transilvania (și Ungaria) sistemul ciupelii a fost legal până în 1848, dar a ținut până în 1918 dupăcum spun de pildă învățători din județul Hunedoarei, cari trebuiau să plătească regulat revizorului școlar maghiar o anumită sumă.

Conducătorii statelor s'au convins. că sistemul acesta nu e bun. De aceea s'a admis principiul: orice slujbaș al statului are drept la o pensie pentru timpul când boala sau etatea îl face impropriu pentru continuarea serviciului. În multe state, pensia nu și-o asigură funcționarul prin reținerile ce i-se făceau din leafă, ci numirea lui ca funcționar cuprindeă deja și dreptul de-a primi și pensie. Acolo, unde nu se fac rețineri sau acestea sunt minimale (1—2%), pensia nu treceă peste $\frac{3}{4}$ sau $\frac{3}{10}$ din leafă.

Ce s'a urmărit prin pensionare în țările apusene și centrale ale Europei ?

A face cu puțință pentru salariații statului o activitate dedicată *numai* binelui acestuia, fără ca ei să aibă nevoie a se gândi la timpul bătrânețelor sau al neputinței, deci fără a-i expune tentațiilor de-a căuta să-și formeze, pe *ulte* căi, o avere, venitul căreia să le asigure, pentru acel timp, un traiu în *aceleași* condiții materiale.

Asigurarea traiului pentru caz de neputință sau bătrânețe nu se făcă și nu se face *la noi* cu jertfă din partea statului, ci cu rețineri din însuși salariul funcționarilor, adică din averea *lor*.

Când au împrumutat conducătorii statului nostru instituția pensionării, par a fi fost conduși de aceleași considerente. Evoluția vieții economice a adus însă cu sine, că cecece eră pe vremuri un maxim de leafă — 500 lei ca ministru — să devină cu timpul o mijlocie, astăzi ceva ridicol, fără ca și cuantumul pensiei să crească în acelaș fel, cu toate că *reținerile* se fac *din totalitatea* retribuțiilor mărite.

Și aceasta nedreptate a contribuit, ca multe grupuri de salariați — administrație, cai ferate și peste tot comunicațiuni, finanțe, agricultură, industrie etc. — să se creadă îndreptățite a-și face pe *altă* cale avere, cecece însă nu e cu puțință la membrii corpului didactic, cari nu sunt însărcinați și cu agende de ordin administrativ-școlar. De altminteri rezultatul se vede: defraudări și înșelăciuni pe toată linia, urmate prea des de mușamalizări când e vorba de cei „mari“, cu pedepse aspre pentru hoții cei mici. Vedem întovărășiri murdare de oameni din fruntea societății cu speculanți ordinari, activitatea căroră amenință cu nimicire comune întregi.

La noi, nedreptatea care se face cu felul pensionării, crește prin faptul, că

reținerile sunt de 10%, o sumă care nu e atinsă nicăiri ;

din reținerile acestea nu s'a format un fond special al pensiunilor, ci ele au fost vărsate în fondul fără fund al statului, la noi veșnic econom la tărățe și risipitor la făină ;

reținerile nu se capitalizează deci, așa că se perd dobânzile zădărnindu-se și pe calea aceasta o pensionare cuviincioasă a celor rămași după salariații statului ;

prin mărirea reținerilor și prin contopirea lor cu toate celelalte venituri ale statului, acesta săvârșește o adevărată jicnire a salariaților lui, cari nu au posibilitatea de-a face avere și pe altă cale, căci nu numai că le ia impozite de 4, resp. 8% după venitul lor *brut*, dar își mai asigură un nou impozit dela ei, mai mare încă decât cel dintăiu, din *plusul* de rețineri, pe care nu li-l mai restituie în formă de pensiune pentru ei și urmașii lor.

Suntem deci în drept a pretinde :

Pentru *corpul didactic*, care în privința câștigării de avere

nu poate fi asemănat cu celelalte categorii de salariați, să se formeze din reținerile cei i-se fac și cari să se întindă și asupra indemnizației de locuință, un *fond special de pensiune*, administrat deosebit, de o bancă sau altă instituțiune financiară în legătură cu statul, la nici un caz nu de înșiși organele statului, care e un rău administrator de bani și ar mai face risipă și prin angajarea de prea mult personal;

Pensia să fie, după 30 de ani de serviciu, întreaga leafă și indemnizație de locuință. În caz de reducere a lefii, ceice vor dintre membrii fondului de pensiune să aibă dreptul de-a li se reține și pe mai departe taxele anterioare, ca să poată primi o pensie mai mare;

Plusurile cari cu siguranță vor rezultă făcându-se o administrație separată și cinstită a fondului de pensiune, să se întrebuințeze pentru construirea de sanatorii și orfeline pe seama membrilor corpului didactic și a membrilor familiilor lor;

Da-ă statul se simte incapabil de-a face, prin revenirea la ceea ce e drept și echitabil, actul de morală publică, să cedeze întreaga instituți de pensionare unui institut particular, care se ocupă cu asigurarea de rente viagere.

BCU Cluj / Centr * University Library Cluj

Pentru a fi cât mai întemeiați în pretențiile noastre, Comitetul central al Asociațiunii învățătoresți din București va trebui să constate numărul membrilor corpului didactic cu rețineri la fondul de pensiune, suma totală la care se ridică aceste rețineri împreună cu dobânzile, la cari s'ar ridică și suma ce primesc pensionarii corpului didactic. Dela cei 103 deputați și 27 senatori din breasla dascălească așteptăm ca cel puțin acum în ciasul al doisprezecelea să se afirme și ca *membri ai corpului didactic*, nu numai ai partidelor politice.

Victor Lazăr.

Coloniile școlare.

Sunt 48 de ani, de când pastorul *Bion* din Zurich, a înființat prima colonie școlară. De atunci și până astăzi, instituția coloniilor școlare s'a răspândit în toate țările din apus, unde așezămintele sociale sunt prețuite. S'au creiat diferite organizații, cu despărțăminte în întreagă țara, ca să poată aduna fondurile necesare, pentru a fi trimiși în colonii cât mai mulți copii.

Presa, oamenii de știință s'au ocupat de aproape de coloniile școlare publicând studii pentru propaga-ea ideii și studii de specialitate, mai ales din partea medicilor, cari au arătat felul cum trebuiesc organizate și rezultatele cari le-au dat.

În coloanele acestei reviste¹ s'au spicuit câteva din observațiile prețioase ale doctorului *Louis Delperier*, care a publicat un studiu temeinic despre coloniile școlare. Reamintim cititorilor câteva pasaje:

Rezultate fizice. La plecare copiii erau: slăbuți, palizi, cu ochii oboșiți, fără nici un pic de dispoziție. La întoarcere: tenul lor bronzat de soare, ochii lor vivi și mai ales strigătele exuberante, ne spun mai bine de cât orice statistică, adevărata schimbare suferită de aceste tinere organisme în timpul șederii în aer curat.²

Rezultatele intelectuale nu sunt mai de puțină valoare ca cele fizice. Copilul orășanului se pune în contact cu bogata viață dela țară, munte, sau mare pe care o cunoaște acum în toată variata ei splendoare, fără nici o efortare.

Influența *socială și morală* a coloniilor este deasemenea covârșitoare. Între copii se leagă prietenii cari nu se vor uita niciodată. Prin contactul zilnic ei pot cunoaște și aprecia viața țăranelui.

Aceste focare, de reinprospătare a energiei unui popor, au fost apreciate în vechiul regat, unde coloniile școlare au vechime ca și cele din Elveția.³

În statul ungar ele n'au fost cunoscute. S'a încercat în timpul războiului mondial să se trimită din Budapesta copii la Abazzia, dar ivindu-se între ei un caz de tifos au fost oprite. Filiala Cluj a Crucii Roșie Română trimite, de vre-o 2 ani, la Colibița un număr de copii cari suferă de piept.

Cel mai vechiu început de colonie școlară românească e din 1875, când din inițiativa Eforiei spitalelor civile s'au trimis 60 copii la Balta-Albă. La 1885 se trimit tot 60 la Lacul-Sărat; în 1894 se trimit 60 la L.-Sărat și 40 la Slănic-Prahova; în 1899 prima colonie cu 140 copii, la Techirghiol.

Ministerul Instrucției trimite dela 1897 începând, câte 100 copii, la Sanatoriul din Predeal.

Un mic început face comuna București, trimițând câteva fete la Poiana-Țapului; iar dela 1902 primăria Capitalei se ocupă de aproape de coloniile școlare.

Capitala Moldovei, Iași, nu se lasă mai pe jos. În 1910 pune bazele societății „*Colonia școlară*“, care trimite un număr mare de copii în colonii. Primăria și aici dă ajutoare însemnate.

Pe lângă autorități (comună, Stat) și oamenii cu dragoste pentru vlăstarele celor nevoiași, corpul didactic primar are marle merit de a fi luptat pe toată calea pentru răspândirea coloniilor școlare.

¹ A St. Jipa: Coloniile școlare (A. I. No. 10).

² Idem.

³ Dr. M. Cealic: Istoricul coloniilor. Izvor citat de Victor Munteanu: Indrumări noi în învățământul primar p. 57—59. — D. Sachelarie: Coloniile școlare, Un Omagiu lui Spiru C. Haret, p. 916—919.

Sub patronajul „Societății Instituturilor și Institutoarelor“ din România s'au înființat următoarele colonii:

În 1918 o colonie de 35 copii; în 1920 s'a format 2 colonii cu 116 copii; în 1921 s'au trimes 5 colonii cu 271 copii; în 1922 s'au pornit 7 colonii cu 409 copii; în 1923 s'au format 13 colonii cu (aproape) 700 copii.⁴

Despre coloniile organizate în 1923 societatea a publicat sub îngrijirea dlui *St. Caracudovici*, o amănunțită „Dare de seamă“, din care scoatem datele următoare:

Cele 13 colonii au fost organizate în 8 localități (2 în Ardeal: Râșnov, Bacifalău-Săcele. La Slănic în local propriu, celelalte în localele școalelor primare.

S'a cheltuit — în 1923 — suma de 751,231 lei, din care numai pentru hrană 543,544 lei, revenind pentru copil 791 lei pe lună, sau 25,50 lei pe zi. Socolind și celelalte cheltueli revine pentru un copil 1093,50 lei.

Această operă de asistență socială organizată de corpul didactic primar din București, merită să fie cunoscută și de învățătorimea din Ardeal, care având acum deplină libertate de acțiune, să îmbrățișeze și ea cu căldură ideia coloniilor școlare și să caute toate prilejurile, să adune fondurile necesare.

Războiul a lăsat urme adânci în trupurile fragede ale copiilor. Elementul românesc mai nevoiaș venit în orașele din Ardeal, trăiește din cauza crizei de locuințe și a câștigului mic, în condiții igienice mizerabile, cari se pot citi pe fețele acestor copii.

O petrecere de 4—5 săptămâni în aerul îmbalsămat de rășina brazilor, s'au în localitățile balneare, mai puțin luxoase, dar tot atât de folositoare ale Ardealului, ar întări trupurile acestor copilași lipsiți de hrană abundentă și de locuință igienică.

Învățătorimea din orașele mari ale Ardealului, unde lipsurile sunt mai multe, să se ocupe cu această idee, care realizată este o însemnată faptă socială și patriotică.

Const Jencica.

⁴ St. Caracudovici Coloniile școlare. „Educația“ Mo. 1—2, 1924 pag. 24.

Din metodică aritmetică.

V.

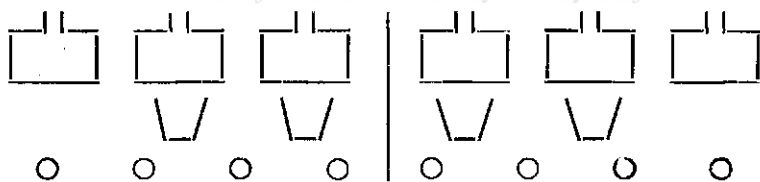
Scăderea.

Partea esențială a scăderii e micșorarea sau îpuținarea unui număr cu una sau mai multe unități. E vorba de-a *lua* deci ceva din el. Lucrarea aceasta o exprimăm prin cuvântul „fără” sau „mai puțin (—).”

Ca să cunoască scăderea, trebuie să cunoască mai întâiu *luarea* și numele „Fără”. Acestea le sunt cunoscute de mai înainte. Ei știu deja, că numărul unor lucruri se micșorează prin aceea, că luăm din ele: numărul cireșelor, perelor etc. lor scade, dacă mănâncă din ele, tot așa numărul bilelor etc. dacă perd din ele. S’au folosit și de vorba „Fără”. Când am făcut deprinderi ca să câștige noțiuni de numere am stabilit totdeauna îpuținările sau micșorările, adică ceea ce însemnează „fără”, „mai puțin”.

Acum e vorba să deprindă terminii acestia la facerea acestei operațiuni.

Învățătorul imparte tabla, prin o linie trasă cu creta, în două părți și desemnează la dreapta și la stânga, față în față, același număr de obiecte.

Apoi „ia” dintr’o parte (d. e. din stânga) o sticlă (o șterge). „Unde sunt acum *mai puține* (accentuat!) sticle?” Cât face trei sticle *fără* o sticlă?”

Un elev vine la tablă. „Fă să fie *mai puține* pahare!” (învățătorul îi arată grupul de stânga). Elevul șterge un pahar. Acum întrebăm, cât sunt *mai puține*? cât e două pahare *fără* un pahar? Tot așa procedăm cu celelalte obiecte desemnate.

Apoi iau bețișoarele în mână. Învățătorul comandă: „Așezați patru soldați în rând!”

„Unul mai puțin!” „Încă unul mai puțin!” etc. Copiii arată bețișorul luat cu mâna ridicată.

„Mai așezați odată patru soldați! Luați *doi*!” Copiii arată în fiecare caz bețișoarele luate.

Aceleași deprinderi se fac apoi cu *banii* (de carton). Copiii arată un număr anumit și urmează comanda învățătorului: *Mai puțin* — pauză — unu; *mai puțin* — pauză — doi etc.

Deprinderea elevilor cu *scrierea scăderii* nu reclamă nici o pregătire. Ei știu de mai înainte, că problemele aritmetice pot fi înfățișate în scris prin semne, căci au făcut deja adunări în felul acesta. Chiar și semnul „fără“ (—) li-l-am arătat mai înainte.

Mai atragem înc'odată atențiunea asupra greșelii de-a înfățișa probleme de scădere (tot așa de înmulțire și împărțire) cu icoane numerice. A înfățișa, d. e., problemele

$$\begin{array}{r} 4 - 2 = 2 \text{ sau} \\ 2 \times 3 = 6 \end{array}$$

cu

$$\begin{array}{r} \circ \circ - \circ = \circ \\ \circ \circ - \circ = \circ \\ \circ \times \circ = \circ \circ \circ \\ \circ \times \circ \circ = \circ \circ \circ \end{array}$$

nu e o ușurare pentru învățământ; pentru copil e foarte greu să priceapă, că 4 bani desemnați și alți 2 desemnați alături fac 2, sau că 2 bani și alături de ei 3 fac 6 și nu 5. Ochiul privitor nu poate decât să *adunc* impresiunile!

Dupăce am rezolvit câteva serii de probleme de scădere, așa că elevii s'au deprins cu scăderea și cu terminologia ei, lăsăm să urmeze, unele lângă altele, deprinderi de adunare și scădere, căci nu mai ne temem de o încurcătură între terminii „și cu“ și „fără“. Împreunarea problemelor de adunare și scădere e de o deosebită importanță, căci ea clarifică mai bine raportul dintre adunare și scădere.

La problema de scădere 1—1 apare întâia oră semnul 0 (zero, nula). La numărare, elevii i-au făcut deja cunoștința.

Adunarea și scăderea lui 2 trebuie să se întemeieze pe adunarea și scăderea lui 1, adunarea și scăderea lui 3 e pe aceleași operațiuni cu 2 etc. Copiii să înțeleagă, că adunarea lui 2 înseamnă o adunare a lui 1 cu 1, adunarea lui 3 e 2 + 1 etc.

În cursul exercițiilor, copiii trebuie aduși la convingerea, că la adunare rândul, în care urmează sumanzii, e indiferent. Ei simțesc aceasta, când lucrează, una după alta, probleme ca d. e. $3 + 2 =$, $2 + 3 =$ și află, că rezultatul e acelaș. Și când lucrează cu obiecte de intuiție, învățătorul să inverseze sumanzii. Nu strică să deprindem copiii la citirea și rezolvirea problemelor și întors, d. e.

$$\begin{array}{r} = 1 + 1 \\ = 1 + 3 \text{ etc.} \end{array}$$

Copiii vor fi îndrumați să adune totdeauna la sumandul cel mai mare pe cel mai mic rezolvind d. e. probleme ca $1 + 5$ și $5 + 1$ în acelaș fel, adică $5 + 1$, căci e mai ușor. Rezolvind probleme ca $4 + 2$ și $2 + 4$ în acelaș fel, copilul își ușurează foarte mult munca aritmetică.

O lecție de aritmetică ar putea decurge cam după următorul plan:

1. Deprindere asupra noțiunii numerelor.
2. Adunare și scădere intuitivă
 - a) cu desemnuri, bețișoare, ferestre, întâmplări,
 - b) cu bani (de carton),
 - c) la scară.
3. Probleme de scădere fără intuiție. Obiectele de intuiție se pun la o parte, copiii pot sta în picioare.
4. Probleme aplicate.

Exercițiile ar urma în modul următor :

- a) $10 - 1 =$ b) $1 - 1 =$ c) $2 - 1 =$ d) $10 + 1 =$
 $9 - 1 =$ etc. $2 - 1 =$ etc. $4 - 1 =$ etc. $1 + 1 =$ etc
 e) $2 - 1 =$ f) $1 + 1 + 1 =$ g) $2 - 1 - 1 =$
 $1 + 1 =$ etc. $3 + 1 + 1 =$ etc. $3 - 1 - 1 =$ etc.

Adunarea și scăderea lui 2.

- a) $2 + 1 + 1 =$ b) $4 - 1 - 1 =$ c) $5 + 2 =$
 $2 + 2 =$ etc. $4 - 2 =$ etc. $7 - 2 =$ etc.

La fel, adunarea și scăderea lui 3, 4 etc.

V. L.

Frânturi de idei.

Citind cartea Dlui Marin Biciulescu: *Desenul și Modelajul la copii.*

Suntem la o răspântie. Privirile noastre sunt confuze. Stăm neorîntați înaintea viitorului nesigur, fără să avem vre-un punct de stabilitate și orientare. Puterile noastre, acumulate de ambiția pătrunzătoare în cursul vremii, încep să se epuizeze. Ici-colea mai licărește câte o flăcără, care ne amintește despre ogorul, de odinioară adânc lucrat, desp e suflete temeinic cultivate, cari conzervându-se solid au devenit mai rezistente față de luptele grele pentru existență.

Aceste suflete sunt scriitorii. Ei sunt *aleșii* între noi, cari nu-și pierd prea ușor echilibrul, ci se par predestinați de Providență să alimenteze în orice împrejurări focul sacru al culturii, al evoluției. Ei ne vor conduce prin scrierile lor la un punct fix de stabilitate, oprindu ne pe un moment în lunecușul pe panta disperării; apoi ne vor arăta calea adevărată spre un falnic viitor. Scrierile lor însă sunt puțin căutate din cauza, scumpetei enorme a tiparului și hârtiei. Multe, foarte multe lucrări zac în sătările acestor oameni, așteptând și ele timpul prielnic al desprimăvării. Și când ele vor emula în aparație și consumare, va fi ziua adevărată, ziua sămănatului și numai după aceasta are să vină secerișul lanului cultivat cu multă abnegație din partea celor mai modești apostoli dela sate și orașe. Invățătorul care s'a pus santinelă și propovăduitor al binelui, adevărului și frumosului, chiar la izvo ul limpede și curat, în mijlocul țaranilor noștri, are

sarcina să strângă încetul sămânța presărată incidental prin diferitele cărți și reviste de specialitate, apoi având terenul pregătit, să le samene.

O astfel de carte, modestă în exterior, plină de idei, o adevărată busolă în vederea transformării școlii noastre primare verbalistă într-o școală modernă, activă, conform cerințelor naturale ale sufletului copilului a apărut încurând în vitrinele librăriilor, alături de alfe multe cărți mai atrăgătoare prin înfățișarea lor, însă prea sărace în conținut. Scriitorul ei: Marin Biciulescu, cunoscutul autor al multor cărți didactice, mi-s'a părut la întâia privire cea mai sigură garanță că cuprinsul cărții a eșit din domeniul celor obicinuite. M'am așteptat să văd rezultatele unor examinări puțin obicinuite, drumuri puțin umblate și norme călăuzătoare noi și bine documentate și nu m'am înșelat.

Cartea, despre care vorbesc, și care este unică în acest sens în literatura noastră științifică-pedagogică, a apărut chiar la timpul oportun, menită să deschidă un nou orizont celor, cari muncesc la alcătuirea legii reorganizării învățământului nostru. Este exclus, că ideile propovăduite prin acest studiu să nu-și aibă efectul —, să nu deschidă ochii legislatorului și să nu-l îndemne a se cugeta asupra importanței studiului desemnului, dat în prezent spre căi greșite, și asupra lucrului manual, din care Dl Biciulescu scoate o ramură — la noi aproape necunoscută — *modelajul* și ni-l înfățișează în toate fazele convenite, documentate prin clișeele desemnelor și lucrărilor copiilor la diferite vârste.

N'am pretențiunea, că în cuprinsul unui scurt articolăș, să desvolt o analiză-complectă obicinuită, ci voiu încercă să descriu ceva, găsit mai mult între rândurile acestei cărți, căci poate și prin aceasta voiu contribui cu ceva lumină la ansamblul complet lămuritor al autorului.

Mai întâiu de toate trebuie să știm că desemnul, lucrul manual, din care aici îi luăm a ramură: *modelajul*, în ceea ce le privește importanța lor în școală trebuie privite din două puncte de vedere. Aceste puncte de vederi trebuie bine distinse.

Desemnul, conform principiilor noi ale școlii active, pe cari Dl Biciulescu le talmăcește și documentează cu foarte multă tărie și într'un mod aproape desăvârșit, trebuie privit ca *mijloc* de educație și instrucție. Desemnul luat astfel, trebuie făcut în totdeauna, în tot locul și în legătură cu toate celelalte studii din programă, îndeosebi însă în legătură cu studiile reale. Aceasta se explică prin însăși dragostea copilului ce are față de desemn. Energia naturală acumulată în sufletul copilului caută ocaziuni pentru descărcare. Un astfel de mijloc este și desemnul, *modelajul*, jocurile etc. Energia fiind dată dela natură este proprietatea oricărui copil. Ea vrea să se manifeste (descarce) are nevoie numai de prilej. Din acest punct de vedere privind desemnul, ca un mijloc de emanare a puterii intelectuale, trebuie să i-se dea loc în școală. Ca să poată ieși la iveală, ea trebuie la înce-

put mai mult excitată, decât îndrumată prin mijloace artificiale. Foarte vădit ni se documentează acest fel de desemn în cartea Dui Biciulescu, arătându-ni-se cum pulsul de energie ni-se manifestă la copil chiar înainte de vârsta de 3 ani. Trecem în revistă apoi diferitele faze — stații văzând treptat — treptat tot mersul în gândirea și dezvoltarea copilului

Cealaltă direcțiune este când desemnul este privit ca *scop*, având menirea ca elevul să devină desemnător sau pictor etc.

Este ușor de înțeles, că școala primară, menită să dea cunoștințe generale elementare, — deci nu speciale, — nu poate avea scopul să facă din elevi desemnători special ști, sau pictori, mai ales că nici vârsta lor, nu este corăspunzătoare. Desemnul aici trebuie privit numai ca mijloc de educație, ca reproducere ale unor cunoștințe. Iar mai târziu — în clasele superioare ale școlii primare — trebuie inițiați în a reproduce lucrurile simple apoi compuse din natură.

Calea, prin care trece copilul dela cea mai fragedă copilărie, dela punctul, când copilul se prezintă ca mic reproducător ale ideilor lui primitive, până la cea mai înaltă fază a artei frumoase nu se poate reprezenta grafic — intuitiv — printr'o linie dreaptă. Și copilul mic este un artist, însă un artist ale cărui idei sunt confuze, primitive, până când artistul — om mare — este individul înzestrat cu cunoștințe multiple reale și a cărui mână este cea mai servilă și aptă unealtă în reproducerea celor văzute în real sau simțite în intelectul său. Calea dezvoltării desemnului este o parabolă — I nie în forma de U —. La un capăt al acestei linii stă micul artist primitiv, reproducător al ideilor confuze, executate foarte primitiv. Acest desemn este o emanație naturală. Iar la celalt capăt stă artistul adevărat, mai bine zis nu stă, ci de acolo pornește în prelungirea liniei infinite. Iar în mijlocul liniei stă copilul când prin vederile lui vede exact realitatea în cele 3 dimenziuni și este capabil a le prezenta de plan. Toate aceste spuse se referă și la modelaj.

Trecând în dezvoltarea aptitudinilor de a desemnă dela cel mai primitiv punct al manifestării spontane către celalalt punct al *producerii*, găsim nenumerate stații distincte cari însă se deplasează puțin uneori în stânga sau în dreapta, dupăcum are copilul aptitudini (taleni) spre desemn sau nu are.

Fazele prin cari trece desemnul în șc. primară, — după Di Biciulescu — sunt următoarele:

1. Desemnul liber; 2. Desemnul după natură; 3. Desemnul din memorie; 4. Desemnul decorativ; 5. Coloritul etc.

Ca să se evite confuzia, ce s'ar ivi prin divizarea prea amănunțită a mersului în propunerea desemnului, este bine să ne mărginim la cunoașterea acestor faze, evitând intercalarea altora mai puțin importante.

Cred însă, că fazele cari cuprind în întregime problema desemnului și cari trec cadrele școlii primare ar fi următoarele:

1. Desemnul liber spontan; 2. Desemnul liber în urma dramatizărilor colective, apoi individuale; 3. Desemnul din memorie; 4. Desemnul după natură; 5. Desemn din memorie; 6. Desemn decorativ după natură, apoi din memorie; 7. Desemn liber și compoziții, etc.

Aceste faze cuprind întreg mersul desenului. Dacă desenul ar fi cultivat sistematic, deci în toate școlile, începând cu școala maternă (dela vârsta de $2\frac{1}{2}$ —4 ani), continuând cu școala pentru copii mici (grădinile de copii) etc. și cunoscând cu deamănuntul toate fazele, documentate de Dl Biciulescu în acest studiu, am putea găsi ușor fazele corespunzătoare pentru fiecare tip de școală. Însă școala maternă nesistematică și lipsa grădiniilor de copii lasă un gol astfel, încât întreg mersul firesc, conform firii naturale a mentalității copilului, suferă o mică schimbare. Aptitudinile firești ale copilului din cauza acestor lipsuri sunt lăsate în adormire, și ca să iasă în relief, să intre în funcțiune e nevoie să se ia desenul chiar dela prima fază. Învățătorul nu are de altfel mult lucru cu desenul liber, căci odată introdus în școală el va rămâne perpetuu ca o sfântă și plăcută moștenire copiilor din nou intrați în școală.

Toate celelalte faze, afară de compoziții, pot avea loc în școala primară conform documentării Dl Biciulescu.

Despre modelaj se pot spune aproape aceleași lucruri. Acest studiu neintrodus și necultivat în școala noastră primară, trebuie necondiționat să-și ia loc de acum înainte. Fără de modelaj, învățământ intuitiv nu există, căci lucrurile din natură, oricum ar fi dezvoltat desenul, nu se pot reprezenta în cele două dimensiuni ale planului. Lucrurile în natură se prezintă în trei dimensiuni, deci trebuie reproduse fidel ca să ne convingem despre cunoștințele exacte ale elevilor. Modelajul nu s'a introdus în școală din cauza materialului (lutului) de modelaj — dupăcum o mărturisește și Dl Biciulescu — Lutul pentru modelaj are dezavantajul că murdărește mâna, haine și băncile școlii. Și privind modelajul ca mijloc de instrucție, ar trebui ca elevul aproape în fiecare oră să stea cu el în mână reproducând unele obiecte și lucruri despre cari învață (corpuri geometrice, reliefuri etc.). Trebuie să vină timpul, când elevii noștri vor învăța geografia fizică făcându-și fiecare relieful pe o placă de sticlă, sub care se va așeza o hartă. Ei vor clădi dealurile și munții, vor face văile și toată regiunea, etc. Pentru aceasta lutul (argila) însă nu este bun, căci uscându-se creapă repede. Trebuie deci că în școala viitoare fiecare elev, dupăcum își cumpără carte, caete, creion etc. să-și cumpere și o mică cantitate de plastină* (plastilină) un fel de pastă flexibilă, care îi ajunge fiecărui elev pe

* *Plastină* foarte bună în bucăți de câte 50 gr. se găsește la *Librăria și Papetăria „Băncii Învățătorilor“* din Cluj. O astfel de bucată ajunge unui elev pe întreg anul. Ca să se evite furturile între elevi se găsește în diferite culori. Vecini vor fi îndrumați să-și cumpere plastină de culori diferite.

întreg anul. Elevul, în școala activă își va forma litera, corpul geometric, harta, etc. despre care învață. În ora viitoare va frământa din nou pasta și va face altceva, plastina fiind un compus de materii, cari nu murdăresc mâna, haina, etc., la căldura mâinei ea devine flexibilă, iar lăsată la aer liber se întărește. Natural că în colecția școlii obiectele de intuiție vor fi executate din lut, căci acesta costă puțin.

În ora de lucru manual propriu zisă elevii vor lucra — odată la săptămână — cu lut, când obiectele modelate ocașional, în cursul diferitelor lecții, vor fi executate pentru muzeu.

Lucrarea colegului M. Miculescu este și va rămâne cea mai importantă lucrare dintre studiile apărute până acum. Cercetările îndelungate făcute de D-sa asupra sufletului copilului prin manifestările lui cu ajutorul desemnului și modelajului sunt neîntrecute și cred că vor servi de bază tuturor, cari se gândesc ea viitorul școlii și spiritului ce trebuie să predomine în ea.

Cluj.

Traian Florian
profesor.

Câteva cuvinte asupra studiului „caligrafiei“ în școala primară.

Importanța și scopul caligrafiei.

În școlile noastre primare se fac exerciții de memorie, judecată, atenție; toate ținând la perfecționarea din punct de vedere intelectual, a elevilor noștri.

Suntem însă mai lăsători și indiferenți în exercitarea simțului estetic, al frumosului, al ordinei, al curățeniei — simțeminte — ce se formează în legătură cu prudența conștiințioasă și cu pricepere a unor anumite obiecte de dexteritate. Între aceste obiecte intră și „caligrafia“ de care mă voi ocupa în aceste rânduri.

Obiectul caligrafiei constă în a deprinde pe elevi c'o scriere citeață, clară, plăcută și frumoasă. Pentru mulți oameni *scrierea citeață* nu prezintă importanță și atunci, când au o scriere *neciteață*, își fac o față în a spune că e un semn de inteligență, noblete, scrierea lor urâtă. Aceștia cu siguranță le cam lipsește gustul estetic, ce la tot cazul trebuie să caracterizeze pe oamenii bine crescuți, educați. Când faci cuiva o scrisoare, oare nu-i nevoie s'o citească lesne cu plăcere, iar nu să orbească citind-o?

Scrierea *neciteață* e nu numai o primejdie pentru ochi, ci și o jicnire căci impresionează în chip urât, arătând nepăsarea celui ce scrie, față de persoana căreia îi se scrie. Acestea sunt observări făcute în general asupra scrierii. Dar studiind acest obiect al caligrafiei e de remarcă, că rolul educativ ce-l are și

contribuția la formarea caracterului elevului, numai printr'o predare metodică și conștiencioasă a obiectului se poate ajunge.

Caligrafia contribuie la dezvoltarea simțului de observație, gustului estetic, deprinde pe copii cu răbdarea, curățenia și ordinea. Își ajunge prin aceasta un scop moral. Tot „caligrafia“ cultivă simțul vederii, îndemânarea degetelor, atenția, imaginația, raționamentul, contribuind prin aceasta la cultura intelectuală a elevilor. Noi, educatorii, care avem chemarea de a perfecționa prin cultură sufletească și intelectuală, ființele ce ne sunt încredințate, trebuie să ne oțelim răbdarea în a veghea ca, scrisul elevilor să fie citeț și frumos, cultivându-le iubirea de scriere frumoasă și nevoia de a scrie frumos să devină la dânsii un obicei, fiind și noi călăuziți în aceasta de motivul ce-l invoacă însăși „Morală“, când spune: „În nici un alt punct nu începe binele să încolțească mai des și mai spornic, ca la rădăcinile frumosului“.

Copiii și Caligrafia. Copiii nu-ș îngrijesc scrisul și-l schimonosesc. Pentru a preveni aceste rele și a ne asigura reușita în obișnuirea c'o scriere frumoasă, voiu arăta cauzele schimonosirii scrisului la copii

a) Graba la scris, născută din nevoia școlarului de a isprăvi temele prea lungi și prea numeroase.

b) Lipsa de interes născută din lipsa de control des asupra temelor scrise.

c) Lipsa exercițiului metodic de scriere mărunță.

d) Lipsa legăturii între scriere mărunță și Caligrafie.

Deci, tot educatorul e acela care cu tact, cu pricepere și cu muncă conștiencioasă poate vindeca relele, supraveghind scrisul și făcând exerciții chipzuite.

Materia prevăzută de programa analitică. În clasa I-a scrierea literilor mici și mari pe tăblită. (Dela Crăciun se va scrie pe caete liniate.) Clasa II-a. Aceiaș materie, dând o deosebită atenție literilor mici. Scrierea de cuvinte și propozițiuni. Clasa III-a. Aceiaș materie, dând atenție deosebită literilor mari. Scriere de cuvinte și propozițiuni. Clasa IV-a. Scriere pe intervale de diferite mărimi, până la minimum 2 mm.

Exerciții de scriere mărunță nu trebuie să lipsească din nici o clasă. Aceste exerciții se fac pe caete de dictando, în ore anumite, prin dictare și copiere în clasă.

Principii didactice. Elevii sunt conduși în a respecta regulile ținutei corpului, caetului și tocului. Regulele igienice unei bune scrieri cer neapărat ca elevii să aibă o anumită poziție, când scriu. Altfel ajung la urmări dăunătoare sănătății lor ca: diformațiile cavității toracelui, deviația coloanei, șirei spinărei și miopia.

Felul de predare. Procedarea la caligrafie este analitico-sintetică, adică se intuește modelul și apoi se scrie și se corectează. Forma de învățământ este deitică (arătătoare) și interogativă (întrebătoare).

Ca norme speciale la caligrafie să recomandă:

a) Să se scrie încet.

b) Să se dea copiilor intuiția mișcării mâinii la scris.

c) Să se grupeze literile în familii după elementul principal comun, care intră în compoziția lor și astfel observația făcută la scrierea unei litere, să se folosească și la scrierea altei litere.

Exemplu: *o, a, e, c, x, s* formează familia ovalui. *t, b, h, f* formează familia lațului.

d) Să se observe grosimea literilor.

Atitudinea învățătorului față de acest obiect. La caligrafie ca și la alte dexterități nu e nevoie ca învățătorul să fie artist. E suficient să cunoască bine metoda obiectului, să conducă cu pricepere munca școlarului. Să arate entuziasm pentru scrierea frumoasă și dispreț pentru scrierea urâtă. Dacă întâmplarea face să avem o caligrafie bună, profitând de spiritul de imitație la copii, putem să le scriem caligrafic, fiind în mijlocul lor, numele pe caete, tablete ect. Trecând în bănci, vom observa tendința în a ne imita scrisul.

Schița unei lecții de caligrafie cu cl. IV-a. Vorba e de argint, tăcerea de aur.

Pregătire: Se explică proverbu'.

Predarea: a) Se intuiește din punct de vedere estetic tot rândul.

b) Se intuiește vorba întâia, apoi se scrie și se corectează.

c) Se procedează la fel cu restul vorbelor.

Sintetizarea: Se rezumă observațiile.

Aplicarea: Elevii scriu singuri 2—3 rânduri. Cercetarea scrisului. Se fac observații asupra scrisului, curățenie, ect.

Laura Vasiliu
învățătoare.

CONVOACARE

Domnii acționari a-i Băncii Învățătorilor S. A. Cluj se convoacă la

ADUNAREA GENERALA EXTRAORDINARĂ

care se va ține în Cluj la 1 Iunie 1924 oarele 15 în localul institutului, cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Modificarea §§-lor 1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49 și 50 din statutele societății.
3. Inchiderea adunării.

În cazul că nu vor fi prezentate voturile cerute de §-ul 15 din Statute, prin aceasta se convoacă o nouă adunare generală pe ziua de 8 Iunie a. c., care se va ține în acelaș loc, aceeaș oră și cu aceeaș ordine de zi când în baza §-ului 15 alin. II din statute, se vor aduce hotărâri valide, fără considerare la numărul acționarilor și voturilor prezente.

Direcțiunea.

Casa Invățătorilor din Cluj și dl O. Ghibu¹

— Răspunsul invățătorimii —

Corporațiunea invățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, constituită în societatea „Fondul Gheorghe Lazăr”, față cu născocirile, insultele și bârfele aduse de dl Onisitor Ghibu, — fără cel mai elementar simț de scrupulozitate și conștiință, — într'o serie de articole, publicate în ziarul „Patria”, aduce la cunoștință opiniei publice următorul *Aviz*, dat de Conțenciosul de pe lângă Ministerul instrucției, în chestiunea „Casei Invățătorilor” din Cluj:

București, 5. IV. 1924.

A V I Z.

Consiliul de avocați, examinând lucrările aici alăturate, avizează la cele ce urmează:

Clădirea „Casei Invățătorilor” din Cluj, se constată că s'a ridicat din banii Statului maghiar, pentru care se votase un credit în anul 1900, pe un teren al comunii Cluj, donat formal după ridicarea clădirii, — printr'un contract de donațiune încheiat la 26 Nov. 1906.

Prin acest contract, municipiul Cluj, pe baza deciziei, date de Consiliul comunal, încă din anul 1902, constatăm că a cedat erariului regesc ungar, prin urmare Statului, un teritoriu de 694 stânjeni pătrați, cu scopul și cu destinațiunea ca pe acest teritoriu să se ridice „Casa Invățătorilor”, care stă sub administrațiunea Asociațiunei de ajutor a invățătorilor numită „Fondul Eötvös”.

Municipiul a cedat prin urmare Statului, terenul arătat mai sus și se precizează că „în folosință gratuită” și în scopul ca pe acest teren să se ridice casa regnicolară (națională) a invățătorilor și în acest scop să fie folosit.

Destinațiunea acestui teren a fost prin urmare bine precizată și pen ru această destinațiune a fost primit.

Prin art. 4 din contract, se mai prevede că cedându-se Statului în folosință acest teren, ii va rămâne numai intru cât Casa Invățătorilor, clădită pe acest teren, va fi întrebuințată pentru scopul în vederea căruia a fost fondată și zidită și ca urmare, dacă Casa Invățătorilor ar fi întrebuințată pentru o altă destinațiune decât cea originală, sau ar fi cedată, sub orice titlu, pentru a se da o altă destinațiune, orașul va avea dreptul a revocă imediat concesiunea de folosință, a relua în deplină sa proprietate teritoriul cedat și a pretinde ca clădirile să fie pe

¹ Acest răspuns a fost publicat în ziarul „Patria” imediat după ce au apărut tot în ziarul „Patria” seria de articole, prin care Dl Ghibu, a atacat invățătorimea și Casa Invățătorilor.

spesele fondului îndepărtate, sau a le răscumpără într'un preț stabilit de justiție“.

Dreptul de răscumpărare este prevăzut pe de altă parte și pentru Stat.

În ce privește întabularea, comuna Cluj a convenit să fie scos din vechea Carte funduară, și să fie trecut într'o nouă Carte funduară, trecându-se pe numele erariului regesc ungar dreptul de folosință al solului și dreptul de proprietate al clădirii.

Dacă această întabulare nu s'a făcut la timp, de către Statul ungar, bine înțeles că se va putea face acum de către Statul român, căruia îi revin toate drepturile și obligațiunile vechiului Stat.

Din toate acestea se constată cu prisosință că municipiul Cluj a cedat în folosință Statului ungar, iar nu Societății Eötvös, terenul arătat mai sus, pe care s'a clădit cu din banii Statului, localul „Casei Învățătorilor“ și că cedarea s'a făcut în scopul de a servi întotdeauna *numai acelei destinațiuni* și cu sancțiuni în cazul când i-s'a da o altă destinațiune.

La baza acestei cedări, a fost prin urmare înțeles, făcută Statului, a terenului necesar clădirii, pentru ajutorarea corpului învățătoresc, constituit și reprezentat atunci prin Soc. Eötvös, care avea reprezentarea intereselor învățătorimei.

De aceia în act s'a și prevăzut, că această Casă a Învățătorilor stă sub administrarea Asociațiunei de ajutor a învățătorilor numit „Fondul Eötvös“.

Interesul învățătorilor din Ardeal și celelalte ținuturi, fiind reprezentate astăzi prin societatea „Gheorghe Lazăr“, rezultă de aci că această Casă le revine de drept acestora, prin noua lor societate, care le reprezintă interesele și care trebuie să o administreze.

Acest lucru derivă și din statutele Soc. „Gheorghe Lazăr“, care sunt aproape identice cu ale vechii societății „Fondul Eötvös“, care patronă aproape cu exclusivitate, interesele învățătorilor maghiari.

Faptul, că *în mod provizoriu* s'a dat această casă de către Consiliul Dirigent prin deciziunea sa din 4 Februarie 1920, „*în grija Universității*“, aceasta nu schimbă situațiunea și nici raportul de drepturi și obligațiuni dinte părți: astăzi Statul român și comuna Cluj.

Consiliul Dirigent a putut într'adevăr să ia o măsură provizorie dând, atunci, numai *în grija* Universității, această casă.

Măsura aceasta nu se poate însă permanentiza, atunci când destinațiunea și rostul acestei clădiri este același, arătat mai sus, fixat printr'un act formal și cu sancțiuni în caz de schimbare de destinație.

Obiecțiunea că Statutele Soc. „Gheorghe Lazăr“ s'au aprobat numai de dl Prie, fostul Secretar General, iar nu de Minister, nu este nici ea fundată, de oarece dl Prie eră, delegat de a

aprobă și dispune în numele: Ministerului și prin urmare a lucrat pentru Minister. Atari Statute, după legea locală, își căpătau ființă legală, numai prin aprobarea Ministerului de resort.

Din toate acestea rezultă dreptul hotărât al corpului învățătorilor or din Ardeal, reprezentat prin Soc. „Gheorghe Lazăr“, legal constituită, de a avea în posesiune și administrație acest imobil.

În ceea ce privește organizarea ce s'a convenit să se dea acestei Case, sub raportul educativ și acela al administrației — cu ocazia unui congres, — printr'o convenție încheiată la 14 Apr. 1921 între Universitatea din Cluj și „Fondul Gheorghe Lazăr“, rezervându-se Universității partea educativă și disciplinară, aceasta este o chestiune aranjată benevol între Soc. „Gh. Lazăr“ și Universitate și le privește.

Ea nu schimbă natura drepturilor și caracterul acestei Case sub raportul nici al proprietății, nici al destinațiunii și deci al folosinței.

Folosința și administrațiunea acestei Casa îi revine prin urmare exclusiv învățătorimei prin societatea care o reprezintă și dela această destinațiune Ministerul și nimeni altul nu se poate îndepărta.

Ea trebuie pusă prin urmare la dispoziția învățătorimei prin Societatea „Gheorghe Lazăr“.

Conchizând răspundem și la cele trei întrebări din referatul comisiunii, depus cu temeiul No. 152565—923 :

1. Decizia Consiliului Dirigent, din 4 Febr, 1920, care a dat provizoriu în grija Universității, institutul acesta, se putea lua numai de Resortul instrucțiunii, fără a trebui să se ia, în mod absolut, de Consiliul Dirigent.

Pentru a se reveni asupra ei nu eră deci necesară aprobarea Consiliului de Miniștri, — măsura nefiind din acelea care să comporte numai decât o atare aprobare.

2. Restituirea Casei Învățătorilor celor în drept, de a intra în posesiune, nu echivalează cu o schimbare a proprietății, ci este vorba de o simplă *restabilire* a posesiunii, deci și a folosinței, așa cum eră mai înainte.

3. Statutele, au putut fi aprobate de dl Prie, delegatul puterii centrale.

Advocați :

Ion I. Dumitrescu, Popescu,
G. Alexianu, I. Athahasiu.

Din textul Avizului de mai sus, reese clar, pe partea cui este dreptatea și câtă valoare are cuvântul „pe onoarea mea“, al omului, care e în stare să se războiască ani de zile, cu o tagmă și care prin tot felul de șiretlicuri a încercat să-și bată joc, de cele mai elementare principii de ordine morală, socială și de echitate, numai și numai pentru a înduce în eroare opinia

publică. Și toate acestea pentru motivul, că n'a fost lăsat, ca în pace și liniștit, să și poată face treburile, în noua situație de sinecură, în care s'a postat în anul 1919.

Învățătorimea a trăit în firma convingere, până astăzi, că, deși neîndreptățită, atacată și împrășcată cu un noian de insulte, din partea omului, pe care soarta l-a așezat odată, — din fericire pentru puțină vreme, — în locul atotputerniciei, totuși dreptatea va trebui să iasă la iveală, și a eșit și pe aceasta cale a *Contenciosului*, care în baza de documente, în mod nepărtinitor, și-a spus cuvântul.

Astfel, omul, care timp de cinci ani de zile, în numele *nimănui*, decât numai dintr'o pornire pătimasă și interes personal, a contestat cu atâta înverșunare, dreptul evident al unei tagme, va trebui, dacă va voi, să se resemneze, cu mângâierea păcătoșului în ceasul din urmă. Va trebui să-și recapete realitatea de gândire, și să-și dea seama, că dreptății, oricâte argumente, îmbrăcate în fraze meșteșugite ia-i opune, ea totuși reinvie.

De astăzi încolo, învățătorimea din partea ei declară închisă chestia Casei Învățătorilor și-și va vedea înainte de lucru.

În ce privește insultele nesăbuite, aduse de dl O. Ghibu învățătorimii în genere, învățătorii se vor ocupa de ele în toate adunările organizațiilor lor, vor medita și vor hotări mijloacele prin cari dl Ghibu va fi provocat și silit, să dea satisfacția cuvenită.

După toate acestea, îndreptându-ne către opinia publică zicem: „*Ecce homo!*“

Pentru Comitetul central al „Fondu'ui Gheorghe Lazăr“

Dr. Vilt m. p.
prezident.

Gavril Almașian m. p.
membru în comitet.

Liciniu Simu

Un tânăr fruntaș învățător, a părăsit această lume, lăsând în amară văduvie o familie, o școală, asociația județeană al cărei harnic secretar a fost.

Abia a împlinit 30 de ani și se poate vorbi despre munca lui culturală îndeplinită în Crăciunelul de jos, lângă Blaj. A muncit cu toată inima în colbul școlii ca și între mințile mai mult sau mai puțin înțelegătoare în afară de păreții școlii. La datorie, la apostolat în tot locul.

Residau în el virtuți ostășești. El a fost primul ofițer de informație al armatei române în Ardeal. Liciniu Simu și-a făcut stagiul militar în Moldova chemat la arme dela apostolia dintr'o comună din județul Ilfov, unde se refugiasse din Ardeal.

După potolirea mișcărilor naționale, el a luat iarăș apostolia în frunțașă comună: Crăciunelul de jos. Știu să spună locuitorii acestei comune ce învățător neobosit eră Liciniu Simu, cum el în fața indolențelor nu plecă capul, pe lângă sufletul ce-l puneă în școală la îndeplinirea datoriei adună ban de ban, lipsindu-se de cele mai necesare lucruri pentru sine și pentru ai săi, numai să aibă școala combustilul, și să-și îndeplinească activitatea de toate zilele. Ce pagină duoasă în istoricul școalelor și culturii noastre. Nu vi se par faptele acestea idealismul cel mai curat în timpul când materialismul se lăfăiește în mințile și obiceiurile celor mulți cu cari ne întâlnim zilnic.

Omul datoriei a fost Liciniu Simu, desinteresat de propriile lui lipsuri și griji.

A lăsat pe mama și copilul lui, care încă suge, în perspectiva cea mai nesigură. Cine știe soarta mașteră a învățătorilor câte lipsuri rezervă pentru familia lui Liciniu Simu.

Se va găsi un paragraf de lege pentru ocrotirea văduvei și orfanului, ne vom găsi noi pe noi, învățătorii, să ștergem o lacrimă îndurerată a celor rămași fără razem, și să le întindem o slabă mângăiere?

D'ar fi așa, pentruca împreună cu văduva și cu orfanul de învățător să-i păstrăm o duioasă aducere aminte în liniștea somnului de veci dintr'o tinereță plină de vigoare trupească și sufletească.

Dormi în pace prietine și coleg!

Toma Cocișiu.

„De ce nu se ajung rezultate în școalele noastre“?

Reflexiuni.

Numărul 1 din anul a 4-lea al organului „Școala Primară“ din Arad, ca urare de bine și mai bun noroc dascălului român în anul care vine, îi aduce un „cadou“ sub titlul de mai sus.

Mărturisim sincer dlor colegi, că nota aceasta nu ni-ar fi adus mai mare surpriză, nici dacă am fi cetit-o într'o revistă ostilă statului dascălesc și școlii române.

Dupăce însă s'a întâmplat, credem că o mică reflexiune se împune de la sine, ca să se facă puțină... lumină; anticipând, că mai edificator și mai cu demnitate eră, dacă acel domnu „un revizor“ se și subscriă. Ori, ia fost teamă de resentimentul dascălilor și de resunetul ce va urmă? A uitat însă, că la lumină și nu la întunec se poate lămuri adevărul; și apoi, că nici un om de bună credință, nu se ascunde sub pământ.

Corpul dascălesc nu înțelege să fie laș și nepăsător în fața acestor fel de eșiri, așa fel, că nici prin un glas să nu se facă echoul sentimentelor de durere și adevăr, și nu poate trece peste aceasta, fără ai pune în vedere Dlui „un revizor“, dacă nu se asemănă idolilor din Polileu-, următoarele, admițând afirmația DSale.

Înainte de a ne estinde la aceasta, vrem să știm: din care ediție face parte Dl „un revizor“. Din cea mai nouă? Pentru că în cazul acesta confirmând reaua lui credință, nu putem admite, ca la începutul activității DSale să poată fi deja în clar cu rezultatul învățământului, nici chiar din circumscripția DSale. Iar de este din cea mai veche atunci, mai mult ar putea vorbi de circumscripția DSale și nu în generalități.

Și regretăm că nu-i putem ușora poziția DSale cu înșirarea motivelor ce le vom aduce și, cari întradevăr, vor fi contribuind, dacă o fi așa la aceasta.

1. Starea precară și situația neingăduită a școlii de eri, când nu eră a nimănui, va fi fost un stimulent de muncă în-suflețită?

2. Mizeria, ce apasă pe umerii dascălului, va fi alt stimulent de muncă apostolică...?

3. Și, când să uită înjur de sine, și-și vede trupul ofelită și îmbrăcat în sdrențe, dascălul român din România-mare, poate face muncă conștie, patriotică, etc?

4. Tratamentul pe picior de „sclav“ cu amenințări de rețineri de salariu pentru fiice, iar dacă se întâmplă din cauză neatârnată de sine, în chestie familiară ori altă cauză de viață, fie cât de gingașe, să lipsească dela școală vre-o zi, fără concediu și substituit, să fie așteptat la un tratament cu ciarciaful ud fără milă, și poate și dat afară din învățământ, ca orice lucru de prisos, este aceasta libertate? Este, de demnitatea unui om, fiindă cu drepturi din veacul al XX-lea?

5. A fi bolnav azi, înseamnă a face lux. Și dacă nenorocul te paște, și faci luxul acesta timp mai îndelungat, poți, nu poți, trebuie să te îngrijești de substituit, fie chiar și din lună, plus pierderea alor 60—80% din salariu, lăsat pradă peririi, ca fiara cea crudă, la voia întâmplării. În loc să primești ceva „ajutor“, și se ia posibilitatea de a exista, și trebuie să mori cu zile, pe urma căreia să te plângă orfanii și văduva lăsați pe drumuri.

Acest barbarism ar trebui să dispară odată, ca o rușine a veacului de lumină și civilizațiune, dar și pentru țara, în care trăim.

Și, e în vigoare!

Nu cumva aceasta ar fi, împrejurarea ce ar putea împin-tenă pe dascăl la muncă cu zel?

6. Și, când incerci să-ți ridicii orhii, și privești departe... în viitor, la bătrânețele tale și cauți locul de repaus după muncă istovitoare de decenii, ce vezi D-le revizor?

Un infern și o lume de mizerie cu bățul de cerșitor — „Decret“, ce te îndreptățește să bați pe la ușile celor milostivi. — De bătrânețele și neputința ta de mâine, cine se îngrijeste? Nime. Dar nime pe lume! El, dascălul român — „*paria*“ sau „*plebea*“ neamului este umilit înaintea lumii ca un nemernic.

Dela astfel de oameni apoi, poți aștepta muncă de apostol, D-le revizor? Stăpânul să-și facă întâiu datoria, iar dascălii vor răspunde — sigur — la apel.

Și noi, corpul dascălesc alcătuim o forță de existență a neamului, dar dacă forțele pierdute nu mai află reparare, premenire, ce urmează? Deraiarea! — și aceasta din păcatele ori cui, — numai din a noastre nu!

7. Dar împrejurarea, — că după ce gârbovit de muncă i-ți înaintezi cererea de pensionare, *momentan* și se sistează salariul, apoi paște dascăle. Ce va fi și aceasta? Și dacă n'ai fost fericit, să fi putut pune până aci bani albi la indemână, până-ți sosește pensionarea, mai bine zis „*mila*“ peste vre-un an, doi, ce faci? Iar dacă a sosit, cu 4 *Lei la zi*, zi: *Patru Lei*, nu te decepționezi D-le revizor? nu-ți vine să regreti că te-ai și născut?

Oare aceasta să fie, cel mai mare și mai eficace mijloc de muncă insuflețită? Nu-e așa?

8. Ar mai fi de zis ceva și despre salariu, a cărui sfințenie și inviolabilitate sau imunitate la noi azi nu se cunoaște.

Apoi, nime nu știe ce, și câte-i sunt competențele? Ce rețineri legale au să i se facă? Ce i se aruncă, are să primească!

În urmă, pentru fiecă, amenințări cu reținere de salariu, iar ordine la noi azi fără aceasta, nici nu se mai știi da. Curat ca în fața copiilor nepricepuți!

Fără cercetare, fără sentință legală rețineri de salariu, ca unui simplu ziler ori servitor rău.

Concepția de „Disciplinar“ în sensul adevărat, e o enigmă, ce oamenii noștri nu o știu deslegă!

Să nu te supere D-le „revizor“, noi vorbim de cauze, nu de D-ta!

9. Suntem singurii oameni de conștiință și cari muncim, orice va zice cineva, și nu ne cade bine în spatele și coastele noastre *nici atâta controlă*, care face să te simți cel puțin cu 3 veacuri îndărăpt, când oamenii se stimulau la lucru cu „*biciul*“.

Dascălul român din veacul luminilor și al civilizațiunii, nu vede cu ochi buni biciul d'asupra capului său, fiind aceasta incompatibil cu poziția și demnitatea sa de luminător și educator al neamului. Și cum crezi, la umbra „*Cnutei*“ se poate face cultură?

Si e și păcat că se face atâta risipă cu controla, lipsindu-se atâtea catedre de forțele cele mai bune de lucru. Iar dacă catedrele rând pe rând vor fi părăsite, cine rămâne să lucre?

Controla aceasta așa cum se face, mai bine s'ar potrive pe alte meleaguri... unde ar fi de controlat! La noi ce ar fi de controlat? Poate sufletele! Și chiar aceasta nu se face.

Cu toate acestea, nu voim să zicem că: nu ne trebuie controlă. Doamne ferește! Fără controlă nu există nimic bun, după cum la noi se dau destule dovezi. Dar controla să fie umanitară, desinteresată, ca un stimulent adevărat la lucru, ca un îndemn bun și norocos de muncă patriotică.

Noi am înțelege controla așa: dacă e vo bă cu adevărat de cultura neamului — și statul suportă, — lucru la care n'am ajuns încă, să se institue „*missionari pedagogici*“ dintre bărbații destoinici și pedagogii probați, a căror chemare să fie, a țineă lecțiuni practice în tot decursul anului din toate disciplinele în fiecare școală, așa că oamenii mai stângaci în metodele noi, să se facă mai îndemânateci și mai accesibili de lucru, — și numai la finea anului în cele 2 luni din urmă, să se facă adevărata controlă — măsurătoare de rezultatele prestate, — de către oameni specialiști ai oficialității, iar conducătorii școalelor unde s'ar constată cele mai bune rezultate, să fie distinși cu un „premiu“ ce ar corespunde la dublul salariului lor lunar.

Aceasta măsură va provoca cu siguranță, o emulare, o întrecere la muncă și ar fi adevăratul stimulent de muncă rodnică, — înțelegând, că și statul să-și facă datoria întregă față de școală și învățător.

Deci, nici pregătirea, nici metodel, dar nici controla, singure, nu vor putea face să prospereze cultura neamului nostru, ci eșirea la normalitate, la priceperea adevăratelor mijloace de cultură, la treptele umane și civilizatoare mai aproape de perfecțiune, cu delăturarea greșelilor de mai sus, ne vor aduce rezultatele necesare dorite în învățământ.

Pot fi metodele de aur și controla cât de serioasă, dacă duhul școlii e abătut și ofilit — fără sprijin, fără mângâiere și nădejde de schimbare în mai spre bine pentru ziua de mâine, — și dacă nu va fi pus la adăpostul mizeriei, lumina tot nu ne va zice: „Bună ziua“ mai de grabă, ci tot mai târziu, în butul voinței tuturor.

E ușor a critica, mai greu însă a face! Iar D-ta d-le „un revizor“ pentruca să dovedești lumii că ești muncitor bun, priceput și bun patriot și, că e incompatibil cu D-ta să te subtragi dela munca pozitivă și reală, plin de energie și pricepere, cel mai nimerit răspuns l-ai da părăsind revizoratul, — muncă ori cum mai comodă, — și întorcându-te la catedră, căci și așa ne stau goale, ori ocupate de oameni mai puțin pricepuți, prin ce ai face cel mai mare și mai prețios serviciu neamului și patriei, — și te-ar însoți și admirația noastră!

Mai puține catedre goale și mai puțini controlori, ne-ar aduce mai mult bine în învățământ!

De încheiere, nu ne putem opri la strigătul desperat al D-tale din șirul ultim al articolului cu pricina, fără a te întreba aici, înaintea aeropagului dăscălesc.

Nu cumva ai teamă, că neauzindu-te nime din sferele înalte, să perzi ocaziunea de a adauge la gloria D-tale încă un „decret“ de cel puțin inspector, dacă nu director al învățământului primar?

Petre Ugliș **Petre Costin** **Savu Dorca** **Vasile Drincu**
 inv. inv. inv. inv.

Cronică.

Avem cunoștință din sursă sigură, că d-l O. Ghibu într'o scrisoare particulară a obecționat președintelui contenciosului de pe lângă M. Instrucției din Bucur.ști, care și-adat avizul în chestia „Casei Învățătorilor“ din Cluj, că sau actele, în baza cărora s'a adus hotărîrea, au fost false, sau AVIZUL dat este un act prin care se falsifică adevărul faptic. Doamne, ce-ți e omul! Iată și de data aceasta se confirmă adevărul; că tot omul în a judecă pe cineva sau ceva, pornește din sine. D-l O. Ghibu crede, că toată lumea e înzestrată cu acel simț de mistificare și falsificare a adevărilor, care în dânsul s'a prefăcut în a doua natură și e socotit ca cea mai de seamă calitate, care-ți inspiră energia și îndrăzneala de a te vâri unde nu-ți e locul și a face carieră. Nu, Stimabile domn O. Ghibu! Nu! Mai sunt încă în țara aceasta și oameni, cari nu-s certați cu simțul dreptății și adevărului și pentru cari cinstea e lucrul cel mai prețios!

*

Ministerul Instrucțiunii prin ordinul No. 21002-1924, aduce la cunoștință că societatea cooperativă pentru construcții de locuințe a membrilor corpului didactic din București, a editat și pus în vânzare pe contul său carnete de note și observațiuni pentru elevii școalelor primare, ca din sumele adunate să mărească fondul societății.

Ministerul recomandă aceste carnete tuturor școalelor gă-sindu-le foarte necesare pentru formarea legăturii între corpul didactic și familie și recomandă școalelor a le procura și distribuî elevilor. Costul unui carnet este de 8 Lei. Doritorii se vor adresa societății institutorilor din Capitală Str. Parlamentului No. 20. Carnetele sunt autorizate de Minister cu ordinul No. 145908/923.

Carnetele neautorizate sunt interzise pentru introducere în școală.

*

In atențiunea învățătorilor. Recomandăm școlilor de toate gradele să procure busturile lucrute în gips ale scriitorilor români „Vasile Alexandrii. Mihail Eminescu. I. Caragiale dela sculptorul Arsono Popoviciu artist al Teatrului Național“ din Cluj.

Prețul acestora costă 50 Lei, bucata, deci în total 150 Lei

plus 30 Lei, cheltuieli, împachetare și de postă. Comanda se poate face cu rambursă sau trimițând banii cu mandat postal pe adresa librăriei „Bănci Învățătorilor“ Cluj, Piața Ștefan cel Mare No. 7.

*

Invitare. Toți absolvenții preparandiei de Gherla, cari au absolvit curs III. în anul 1894, sunt invitați a se prezenta la întrunirea de 30 ani, care se va ține la 6 Iulie a. m. 8 oare în localul aceluia institut, unde am absolvit. Pentru ca dela aceasta întrunire să nu lipsească nici unul — pe motivul că nu au avut știre — ar fi de dorit ca unul fiește carele să comunice aceasta invitare la toți conșcolarii noștri ai căror domiciliu îl cunosc cu siguranță. În urmă rog pe unul fieștecare să-și pregătească biografia pe care să o cetească cu aceea ocaziune și să-și anunțe la subscrisul dorința de a participa la întrunire. Nicolau Pop inv. director Huedin.

*

Convocare. Învățătorii absolvenți în an. 1894, în scopul întrunirii lor de 30 ani, care se va ține în Blaj la 21 Iunie st. n. sunt invitați a se anunța Dlui Leon Maior inv. dir. în Blaj. Cu dragoste frățească: Cluj, la 15 Maiu 1924. D. Hancu, senator. Oct Manu, Alex. Filimon.

*

Mulțumită Publică. Direcțiunea școlii primare de stat „Împăratul Traian“ din Zlatna și pe aceasta cale aduce cele mai profunde mulțumite tuturor doamnelor și domnilor din localitate, cari au binevoit a contribui cu ocaziunea colindei de Crăciun la augmentarea fondului Cantinei școlare cu urm. sume: D. Ing. Dănilă Rosu Lei 100, J. Fodorean 40, D-na A. Besa 40, I. Cristea 20, T. Domșa 60, L. Jurca 25 Lei, D. I. Albini 50, Nicolae Greavu 50, I. Codru 40, Nic. Bârzan 20, R. Murgulescu 40, A. Dungaciu 40, Nic. Corpade 5, C. Lenghel 50 G. Pușcău 5, G. Petringenar 20, Petru Fibea 20, G. Popescu 30, A. Ionuț 20 Lei, N. David 20, N. Meteșan 40, Vilma Paul 20, J. Domșa 20, Paul Ficher 40, V. Moldovan 20, A. Fărcășan 40, I. Ursica 40, Lei, L. Treger 30, Ion Lözing 40, Pl. Popescu 10, M. Moldovan 20, N. Lajos 40, Maior Al. Theodorescu 20, R. Dengel 20, I. Nascu 20, A. Nascu 20, G. Fărcășan 20, N. Czeszko 20, G. Pluta 20, I. Pluta 20, J. Zommer 20 R. Nascu 40, M. Solomon 20, G. Miron 30, Protopop J. Domșa 20 Lei. — *In total Lei 1345*—

*

Restabilirea sănătății. Atragem atențiunea Dilor Colegi asupra următoarelor căminuri instituite la băile din Sângeorzul român: În casele Dlui Anton Domide ni se oferă 7 camere cu preț de 50% reducere, iar în școala primară 15 paturi. Cei suferinzi se pot adresa d-lui Maxim Lupoae inv. în Sângeorzul-român.

Stațiunea experimentală de plante medicinale din Cluj, în urma intervenției „Băncii Învățătorilor“, oferă învățătorilor un rentabil și ușor câștig, prin adunarea și valorizarea plantelor medicinale.

Astăzi sunt căutate următoarele plante:

1. Brustur cu prețul pro kg. uscat de ...	4,50 Lei
2. Nalba mică sau cașul papei — Folia malvae vulgaris	à kg 4,50 Lei
3. Măsălarită — Folia hyosциami	à kg 22 Lei
4. Nalba mare — Althaea officinalis	à kg 25 Lei
5. Nalba — Flores malvae	à kg 30 Lei
6. Nalba mare — Flores althaeae	à kg 25 Lei
Folia althaeae	à kg 2 Lei
7. Tei — Flores tiliae	à kg 17 Lei
8. Sugel alb — Flores lamii albi — uscat	à kg 45 Lei
9. Florile trandafirii	à kg 22 Lei

Învățătorii, cari se vor ocupa de adunatul și culesul plantelor medicinale, pe lângă câștigul ce-l pot realiza, vor da unul dintre cele mai frumoase exemple poporului, care cu timpul se poate deprinde el însuși cu strânsul și valorizarea atâtor plante medicinale, ce se află din belsug pe pământul țării noastre și n'ar trebui să fie aduse pe bani scumpi din străinătate. Acest lucru va putea servi, ca un bun mijloc de câștig.

Doritorii de a se ocupa de acest lucru și cari vor să trimită *Stațiunii experimentale de plante medicinale din Cluj*, plantele de mai sus, precum și altele, pentru informații și îndrumările necesare se vor adresa, „*Librăriei Băncii Învățătorilor*“ Cluj, Piața Ștefan cel Mare. Ide unde cu prețul de 5 Lei, plus porto vor primi a broșură specială cu instrucțiunile privitoare la strângerea și valorizarea plantelor medicinale.

*

O a doua Casă a Învățătorilor. Curtea de Apel din Cluj a întărit sentința adusă de către tribunal în ce privește restituirea edificiului din Calea Victoriei din Cluj, care pe vremuri a fost Căminul fetelor de învățători și a fost vândut în timpul războiului în mod ilegal ecleziei reformate din Cluj.

Cărți, Reviste, Ziare.

A apărut și se află de vânzare la autor în Galați strada Cuza Vodă 20. o prețioasă carte „*Galațul nostru*” de D. Faur. Cuprinde însemnări istorice și culturale cu 60 ilustrații, și schițe. Prețul 35 lei.

Din aceasta carte se desprinde în mod deslușit ce este Galațul și ce a fost în decursul timpului. Mai mult de atât, e cât se poate de instructivă forma în care ne sunt prezentate marile figuri (bărbați), cari s'au ridicat din această localitate și mărețele fapte ce le-au săvârșit pentru țară. Galații în sine în toate vremurile a fost un centru, care și de unde s'a luat parte efectivă la toate mișcările însemnate din viața neamului. Aceste lucruri în cartea d-lui D. Faur își află expresia cea mai patriotică și plină de însuflețire, care nu arareori te emoționează. Scenele importante, cari au precedat războiul nostru de întregire, suferințele din timpul marelui eposci, apoi zilele de glorie și dreaptă răsplată, ce am ajuns, toate sunt aduse în legătură cu însemnătatea istorică și culturală a Galațului. Nu numai ceea ce a dat Galațul, dar și tot aceea ce prin vre-o împrejurare oare care a avut norocul să stea în legătură cu el — fiind de interes general, — din cartea d-lui Faur nu este lăsat pe dinafară. Astfel, șire cu mult tălc sunt scrise la adresa și rolul ce au desfășurat în v. Regat, în preajma marelui războiu (în timpul neutralității) fii Ardealului (robit pe acele vremuri): preotul Vasile Lucaci „*Îcoana vie a luptelor de peste munți*” și O. Goga, „*cântărețul patimilor de eri și crainicul izbândirilor de mâine*.”

Peste tot aceasta carte prin ideile, lucrurile și felul cum acele sunt scoase la suprafață, cu drept cuvânt se poate considera printre scrierile patriotice de însemnătate și ar fi de dorit să nu lipsească din nici o bibliotecă școlară, de oarece scopul principal, pentru care s'a compus acest op., după înșasi mărturisirea autorului este; cultivarea „*dragostei de neam și țară, — sentimente în cari trebuie crescută tinerimea școlară, care se ridică de pe băncile școlii*”.

A.

*
Bojena Niemtova. Bunica, traducere de Ioan Urban Iarnik. Edit. „Cartea Rom.” Prețul 30 lei.

Din cartea aceasta putem cunoaște o parte din viața trecută a satelor din Bohe.mia. Obiceiurile patriarhale de acolo se aseamănă cu cele dela noi. Cartea aceasta este o lectură sănătoasă pentru satele noastre.

*
N-rul 9—10 de pe lunile Martie și Aprilie a. c. al Rev. pedagogică-literară și socială „*Ideu*”, organ de publicitate al cercului cultural „Școala Românească”, ca de obicei și de data aceasta cuprinde variate și instructive articole. Anume: „*Invățătorii și preoții la muncă*” de P. I. Ghiță, „*Plutocrația română*” Șt. Zeletin, „*Un răspuns*” G. Predeteanu, „*Inteligență și Democrație*” Pierre de Lanux, „*În marginea vremii*” P. I. Ghiță, „*Activitatea inv. din Ilfov. Informațiuni*”, etc. Redacția și Administrația în București str. Enăchiță Văcărescu 6. Abonamentul 30 Lei anual.

*
„**Folkloriștii noștri**” de St. St. Tușescu. În aceasta broșură, No. 19—20 din biblioteca folkloristă, sunt editate biografiile și portretele celor mai de seamă bărbați, cari s'au ocupat în special cu folklorul la noi la Români. Lângă biografia fiecăruia avem înșirate și lucrările produse pe acest teren. Prețul broșurei Lei 12. Se poate procura de la Biblioteca folkloristă București.

*
Const. Soltuz. Jocuri școlare. Edit. „Cartea Românească”. Prețul lei 22, 50. După câteva considerații teoretice asupra însemnătății jocului și a legăturii cu cântul, ni se dă descrierea metodică la 110 jocuri. De această culegere, întocmită cu multă pricepere, nu se poate lipsi nici un învățător, căci consultându-o fiecare va avea prilej să cunoască și jocuri neobișnuite în comuna sau finutul în care se găsește.

C. J.

Pantelimon Diaconescu: Muncă, pricepere, cinste-povestiri morale. Edit: „Cartea Românească”. Prețul 10 lei. În cadrul unor povestiri, autorul, care e un iscusit dascăl, a știut să strecoare cu dibăcie diferite povețe folositoare sătenilor. Cităm câteva chestiuni tratate: Răsplata faptei bune; Nu se trăește numai de pe urma plugului; Prevestirea timpului; Nu fii risipitor; Cinstiți hainele, nu hainele lor.

Sfătuim pe colegi să încerce a se folosi de acest meșteșug de expunere la cercurile culturale.

*

EI. A. Nicolaide: Metoda activă pentru învățarea limbii române în familii și grădinile de copii. Edit. „Cartea Românească”. Prețul 12 lei.

Cartea aceasta scrisă limpede vă aduce un real folos conducătoarelor tinere. — În legătură cu lipsa literaturii pentru grădinile de copii, se pune problema înființării unei reviste speciale, care să discute numai problemele școlaelor pentru copiii mici.

*

G. G. Antonescu. Din problemele pedagogiei moderne. Edit. „Cartea Românească”. Prețul 42 lei. Cartea aceasta a fost primită bine de oamenii de școală. Pune în discuție pe lângă alte chestiuni și problema școlaeli active din un punct de vedere special. Alături de cărțile d-lui I. Nisipeanu ea figurează în programa cercurilor culturale, ca învățătorimea să poată discuta cu folos principiile școlaeli noi.

*

Făcția, revista membrilor corporului didactic primar din județul Romanai No 7 și 8 pe lunile Martie și Aprilie a. c., cuprinde câteva articole de interes pentru cei ce se ocupă cu educația. Astfel, analiza vieții marelui pedagog și psiholog „Theodor Ribot” de V. Procopiescu e cât se poate de instructivă. Chestiuni de interes pedagogic sunt tratate în articolele: „De vorbă cu acelaș învățător tinăr” de V. Enescu Caracal și „Curenți nouă în învățământ” de Marin Georgescu. Apare în orașul Caracal, Abonamentul Lei 40 anual.

*

A apărut „Cartea examenelor în limba română”. Cunoștințe estrase din materialul: Limbei și literaturii române de Mihail Gherkes inv. dir. de stat și Ana Buna inv. ref. Studiarea acestei cărți poate aduce serviciile cele mai reale tuturor învățătorilor minoritari, precum și funcționarilor statutului, cari au de făcut examene din limba și literatura română, din Geografie, Istorie și Constituția Românică. Materialul e tratat pe scurt cu întrebări și răspunsuri. Se poate procura de la administrația revistei „Tanitók Lapja” Odorheiu. Prețul 50 Lei.

A.

Oficiale.

Asociația Învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș.

No. 35|924.

Domnule Președinte,

Societate învățătorilor — „Fondul Gheorghe Lazăr” — în ziua de 16 lunie ft. n. a. c. (a doua zi de Rusali) va avea o mare serbare. În aceasta zi se va face inaugurarea bustului marelui dascal Gheorghe Lazăr, ridicat din partea sondului în grădina Casei Învățătorilor din Cluj. Serbării inaugurării trebuie să-i dăm nimbul convenit. Ea trebuie să fie din nou o zi de grandioasă manifestare a interesului ce-l poartă învățătorimea lucrurilor mari, lucrurilor prin cari se intruchipează ideale. Asociația învățătorilor din Ardeal, etc. poate în primul rând e datoare și e cea mai competentă a face, ca aceasta serbare să se desfășoare într-o măreție desăvârșită.

De acea Domnule Președinte, sunteți rugați a Vă îngriji ca și secția D-Voastră să participe prin delegații săi la festivitățile inaugurării primului

monument românesc din Cluj, ridicat din partea învățătorimei ardelenne marelui dascal al neamului, care a fost Gheorghe Lazăr.

Cluj, la 2 Maiu 1924.

A. Pora
v. președinte.

G. Almășianu
secretar general.

*
Asociația Învățătorilor din Ardeal, Banat, etc.
cătră
Prezidenții tuturor secțiilor județene.

No. 32 924.

Domnule Președinte,

Lupta ce a dus-o învățătorimea, pentru revendicarea celor mai evidente drepturi, de multe ori a fost grea și dărză. Au trebuit mari eforturi pentru a îndelătura pedecile, ce ni se puneau în cale din partea unor persoane, cari socoteau parcă de un rost al vieții lor de a-și bate joc de dascălime și lucrurile ei.

Tuturor colegilor le este cunoscută îndârjirea cu care, dl prof. O. Ghiбу de când a apărut pe arena vieții școlare, a încercat să umilească și degradeze o tagmă de oameni cinstiți și modesti. Aceasta îndârjire și-a ajuns însă apogeul în apucăturile cu cari de 5 (cinci) ani de zile fără încetare s'a nizuit să compromită și contesteze în fața opiniei publice și a forurilor în drept cauza dreaptă pe care învățătorimea a susținut-o în chestia „Casei Învățătorilor din Cluj și care cauză în baza hotărârii Contenciosului și-a primit formula definitivă. De cinci ani omul acesta n'a avut pace și nu ne-a lăsat în liniște, ci prin felurite tertipuri a voit să-și însușească posesiunea Casei Inv., despoinduse astfel o tagmă de un drept garantat prin sancțiuni formale.

În timpul din urmă (luna Martie a. c.) a mers cu bruscheța până acolo, că într-o serie de articole publicate în ziarul „Patria” a adus cele mai grave și infame jigniri învățătorimii în genere și conducerii organizațiilor noastre profesionale în special. A încercat să pună în sarcina învățătorimii — în forma și situația în care ea se află astăzi — tendințe dintre cele mai estravagante. Căci ce pot însănmă cuvinte ca aceste roștile la adresa noastră: „*aventurieri fără nicio busolă morală*”, „*bolșevici*”, „*anarchiști*”, „*haiduci de după unire, tâlhari, Casa Învățătorilor cuib de anarhie*”, „*majoritatea părinților, cari își au copii în Casa Învățătorilor renegați de pe timpul ungarilor, conducerea Asoc. sovet*”. Astfel de insulte și bărfeli nici odată nimeni n'a putut aduce la adresa unei tagme, care de când există n'a încercat să contesteze nici cel mai mic și simplu drept al cuiva. Acest lucru l-a putut face numai omul a cărui răutate și ură ce ni-o poartă este fără de margini, și a cărei dovadă ne-a făcut-o încă din primul moment, când s'a ivit în public.

Acum, când defaimatorul învățătorilor a ajuns la culmea îndrăznelii lui, învățătorimea din Ardeal, Banat, etc. nu poate rămâne indiferentă, căci ori câte boțocuri și umiliri ne-ar atribui cineva, avem însă o cinste rămasă de la înaintașii noștri și pe care voim să o transmitem intactă umarilor. Răbdarea noastră are și ea un sfârșit și pentru nemeipomenitele insulte ce ni s'au adus trebuie să-i cerem omului socoteală.

În consecință; Dle Prezident! Cu ocazia adunării Secției județene, Vă rugăm a aduce la cunoștința adunării *hula* aruncată asupra învățătorimii de omul, care ne dușmănește.

Să se facă obiect de discuție; să se mediteze și analizeze mijloacele reale și eficace prin cari bărfitorul să poată fi silit a da învățătorimii satisfacția cuvenită.

Cele hotărâte în aceasta privință să fie trecute în procesul-verbal și înaintate centrului de urgență.

Avem o *demnitate* și o *cinste* și aceasta nu-i permitem nimănui să ni-o știrbească.

Cluj, la 24 Aprilie 1924.

Traian Șteu
prezident.

Gavril Almășianu
secr. gen. al Asoc.